

**ZGODNOŚĆ SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH
EMITENTÓW PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH
Z MSSF**

ANALIZA PRZEPROWADZONA W 2013 R.

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, STYCZEŃ 2014**

WYDZIAŁ RACHUNKOWOŚCI, DEPARTAMENT OFERT PUBLICZNYCH I INFORMACJI FINANSOWEJ

SŁOWA KLUCZOWE: SPRAWOZDANIA FINANSOWE, EMITENCI PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH, MSSF, WYMOGI INFORMACYJNE, ZASTRZEŻENIA PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO BADANIA, DZIAŁANIA NADZORCZE

SYNTEZA

Niniejszy raport stanowi podsumowanie analizy, przeprowadzonej przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF), dotyczącej oceny zgodności sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSSF. Analiza dotyczyła głównie rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2012. Ponadto zostały nią objęte śródroczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe sporządzone za okresy roku obrotowego 2013 i odpowiednio roku obrotowego 2012, a także historyczne informacje finansowe podmiotów ubiegających się o zatwierdzenie prospektu emisyjnego, z uwzględnieniem metod wyboru sprawozdań finansowych do analizy. W związku z prowadzonymi działaniami nadzorczymi wystąpiły również przypadki analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za okresy wcześniejsze od wyżej wymienionych.

Przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej prowadzonej w 2013 roku, tak jak w latach poprzednich, wysoki priorytet nadano kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej. Uwzględniono również występowanie zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. Ponadto przy wyborze sprawozdań finansowych pod uwagę wzięto również przypadki zagrożenia kontynuacji działalności.

W wyniku przeprowadzonej analizy sprawozdań finansowych emitentów, w raporcie zaprezentowane zostały najczęściej występujące niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF, w tym braki ujawnień lub ujawnienia w niepełnym zakresie. Analiza ta wykazała potrzebę poprawy jakości sprawozdań finansowych, w szczególności w obszarach dotyczących instrumentów finansowych i ryzyka z nimi związanego, utraty wartości aktywów niefinansowych, kontynuacji działalności.

Pragniemy także zwrócić uwagę na konieczność zapewnienia w sprawozdaniach finansowych kompletności ujawnień, wymaganych zgodnie z obowiązującymi regulacjami. W naszej opinii sprawozdanie finansowe emitenta nie może zostać uznane za kompletne, jeśli brak w nim istotnych ujawnień, wymaganych zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości.

Cykliczna publikacja raportów z analizy ma na celu przyczynienie się do osiągnięcia przez emitentów wyższego poziomu zgodności z wymogami dotyczącymi sprawozdawczości, w szczególności wymogami MSSF. Podwyższenie jakości sporządzanych przez emitentów sprawozdań finansowych powinno spowodować ich większą porównywalność, zwłaszcza w ramach poszczególnych sektorów branżowych, ułatwić ocenę sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyników działalności emitentów i ich grup kapitałowych, a także przyczynić się do zwiększenia zaufania inwestorów do sprawozdawczości finansowej. W naszej opinii podwyższenie jakości sprawozdań finansowych znalazłoby również odzwierciedlenie w zmniejszeniu liczby opinii o badanych sprawozdaniach finansowych / raportów z przeglądu zawierających zastrzeżenia, przypadków opinii negatywnej oraz odmowy wyrażenia opinii / wydania raportu przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, dokonujący badania lub odpowiednio przeglądu.

W kolejnych latach, dla wypełnienia celów prowadzonego nadzoru, planowane jest kontynuowanie okresowej analizy zgodności sprawozdawczości finansowej emitentów z odpowiednimi regulacjami. Przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy planowane jest utrzymanie kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej oraz występowania zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. Analizą objęte zostaną, tak jak w poprzednim roku, przypadki zagrożenia kontynuacji działalności. Ponadto w procesie oceny zgodności sprawozdań finansowych emitentów z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego uwzględniane są europejskie wspólne priorytety nadzorcze, określone w ramach ESMA w celu wzmocnienia przejrzystości oraz właściwego i spójnego stosowania MSSF. Priorytetowe tematy dotyczą m.in.: utraty wartości aktywów niefinansowych, wartości godziwej, instrumentów finansowych, zasad (polityki) rachunkowości.

SPIS TREŚCI

1.	CEL SPORZĄDZENIA RAPORTU ORAZ ZASADY ANALIZY OKRESOWEJ	6
1.1	Cel sporządzenia raportu	6
1.2.	Omówienie zasad przeprowadzenia analizy	7
1.3.	Selekcja (wybór) sprawozdań finansowych do analizy	7
2.	OBSZARY NIEZGODNOŚCI Z MSSF – NA PODSTAWIE ANALIZY SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ OPINII PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO BADANIA I ODPOWIEDNIO RAPORTÓW Z PRZEGLĄDU	10
2.1.	Analiza sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2012 w świetle opinii podmiotów uprawnionych do badania – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF	10
2.1.1.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności	11
2.1.2.	Stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności	12
2.1.3.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi utraty wartości aktywów (niefinansowych)	12
2.1.4.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi instrumentów finansowych ..	13
2.1.5.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi rezerw	14
2.1.6.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi połączeń i konsolidacji	14
2.1.7.	Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi ujmowania i wyceny ..	14
2.1.8.	Inne zagadnienia, do których odnosiły się zastrzeżenia	15
2.1.9.	Uzupełniające objaśnienia	15
2.2.	Analiza sprawozdań finansowych za I półrocze roku obrotowego 2013 w świetle raportów z przeglądu i odpowiednio stanowisk w sprawie odmowy wydania raportu z przeglądu – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF	16
2.2.1.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności	17
2.2.2.	Stanowiska w sprawie odmowy wydania raportu związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności	18
2.2.3.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi utraty wartości aktywów (niefinansowych)	19
2.2.4.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi instrumentów finansowych ..	19

2.2.5.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi rezerw	20
2.2.6.	Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi konsolidacji.....	20
2.2.7.	Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi ujmowania i wyceny ..	21
2.2.8.	Inne zagadnienia, do których odnosiły się zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu	22
2.2.9.	Uzupełniające objaśnienia	22
2.3.	Analiza sprawozdań finansowych – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF.....	22
2.3.1.	Niezgodności i braki ujawnień związane z kontynuacją działalności	24
2.3.2.	Niezgodności i braki ujawnień dotyczące utraty wartości aktywów (niefinansowych).....	25
2.3.3.	Niezgodności i braki ujawnień dotyczące instrumentów finansowych.....	26
2.3.4.	Niezgodności i braki ujawnień dotyczące rezerw	28
2.3.5.	Niezgodności i braki ujawnień dotyczące połączeń i konsolidacji	28
2.3.6.	Niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości według segmentów ..	29
2.3.7.	Niezgodności i braki ujawnień dotyczące podmiotów powiązanych.....	30
2.3.8.	Niezgodności i braki dotyczące prezentacji	31
2.3.9.	Niezgodności i braki ujawnień dotyczące zasad (polityki) rachunkowości.....	31
2.3.10.	Inne niezgodności i braki ujawnień	32
2.3.11.	Niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości śródrocznej	33
2.4.	Działania nadzorcze związane z analizą zgodności sprawozdań finansowych z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego	35
3.	WYBRANE ZAGADNIENIA, NA KTÓRE NALEŻY ZWRÓCIĆ SZCZEGÓLNA UWAGĘ PRZY SPORZĄDZANIU SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	37
3.1.	Zagadnienia związane z kontynuacją działalności.....	37
3.2.	Stanowiska, raporty i inne dokumenty ESMA, w tym europejskie wspólne priorytety nadzorcze	40
3.3.	Najnowsze zmiany związane ze stosowaniem MSSF ogłoszone w 2013 roku.....	46
4.	KONKLUZJE	49
	SPIS TABEL.....	50
	SPIS WYKRESÓW.....	50
	Załącznik 1 MSSF I ICH ZMIANY OGŁOSZONE W LATACH 2008-2012	51
	Załącznik 2 PRZYDATNE ADRESY INTERNETOWE	57

1. CEL SPORZĄDZENIA RAPORTU ORAZ ZASADY ANALIZY OKRESOWEJ

1.1 Cel sporządzenia raportu

Niniejszy raport stanowi podsumowanie analizy, przeprowadzonej przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (UKNF), dotyczącej rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2012 przez emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi, pod kątem oceny ich zgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSR¹, tj. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji ogłoszonych w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej. Biorąc pod uwagę, że powszechnie stosowany jest skrót „MSSF” oraz fakt, że Komisja Europejska zaleciła emitentom, których papiery wartościowe są notowane na rynkach regulowanych krajów Unii Europejskiej, stosowanie klauzuli przyjętej przez KE i ARC²: „zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez UE” lub „zgodnie z MSSF, które zostały zatwierdzone przez UE”, na potrzeby niniejszego raportu przyjęto skrót „MSSF”.

Sporządzając niniejszy raport brano pod uwagę również rezultaty prowadzonej w roku 2013 analizy śródrocznych sprawozdań finansowych, sporządzonych za okresy roku obrotowego 2013 i odpowiednio roku obrotowego 2012. W raporcie zostały również uwzględnione wyniki przeprowadzonych analiz sprawozdań finansowych / historycznych informacji finansowych podmiotów ubiegających się o zatwierdzenie prospektu emisyjnego.

Przygotowanie raportu z przeprowadzonej analizy i opublikowanie tego dokumentu na stronie internetowej KNF ma na celu zaprezentowanie użytkownikom sprawozdań finansowych, a także emitentom oraz biegłym rewidentom, rezultatów analizy okresowej, w tym najczęstszych braków i niezgodności w zakresie stosowania zasad (polityki) rachunkowości i dokonywania ujawnień w sprawozdaniach finansowych, co powinno służyć osiągnięciu przez emitentów wyższego poziomu zgodności z wymogami dotyczącymi sprawozdawczości, w szczególności wymogami MSSF.

Podwyższenie jakości sporządzanych przez emitentów sprawozdań finansowych powinno przyczynić się do ich większej porównywalności, zwłaszcza w ramach poszczególnych sektorów branżowych, ułatwienia oceny sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyników działalności emitentów i ich grup kapitałowych, a także do zwiększenia zaufania inwestorów do sprawozdawczości finansowej.

Treść niniejszego raportu, z uwagi na cel sporządzenia dokumentu, stanowi jedynie zestawienie wybranych informacji dotyczących przepisów MSSF. Pełny zakres wymogów jest zawarty w MSSF mających zastosowanie.

W celu podwyższenia jakości prezentowanych przez emitentów sprawozdań finansowych, rekomendujemy również zapoznanie się z dokumentami, opublikowanymi na stronie internetowej ESMA³, opisanymi w niniejszym raporcie, w rozdziale 3.2. Stanowiska, raporty i inne dokumenty ESMA, w tym europejskie wspólne priorytety nadzorcze.

¹ W rozumieniu art. 2 ust. 3 Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 330, z późn. zm.) i odpowiednio par. 2 ust. 1 pkt 12 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. Nr 33, poz. 259, z późn. zm.)

² ARC – *Accounting Regulatory Committee* (Komitet Regulacyjny ds. Rachunkowości)

³ ESMA – *European Securities and Markets Authority* (Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych); następcą działającego przed 1 stycznia 2011 r. - CESR – *Committee of European Securities Regulators* (Komitet Regulatorów Rynku Papierów Wartościowych); www.esma.europa.eu

1.2. Omówienie zasad przeprowadzenia analizy

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym⁴, do zadań KNF należy sprawowanie nadzoru nad działalnością podmiotów nadzorowanych oraz wykonywaniem przez te podmioty obowiązków związanych z ich uczestnictwem w obrocie na rynku kapitałowym, w zakresie określonym przepisami prawa.

Przepisy art. 24 ust. 4 lit. h Dyrektywy Transparencji⁵ stanowią, że organ nadzoru uprawniony jest m.in. do badania (ang.: *examine*) czy informacje, o których mowa w niniejszej dyrektywie, opracowane zostały zgodnie z odpowiednimi ramami sprawozdawczymi (ang.: *reporting framework*) oraz do podejmowania odpowiednich działań w przypadku stwierdzenia naruszeń.

Ponadto zgodnie z Zasadą nr 3 Standardu CESR Nr 1⁶ dotyczącego informacji finansowej, kompetentne, niezależne władze administracyjne, utworzone przez Państwa Członkowskie, winny ponosić ostateczną odpowiedzialność za egzekwowanie zgodności informacji finansowych przekazywanych przez emitentów z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego (ang.: *reporting framework*). W myśl Zasady nr 2 powyższego Standardu, regulacje dotyczące raportowania finansowego obejmują standardy i przepisy dotyczące rachunkowości i obowiązków informacyjnych (ang.: *accounting and disclosure standards adopted by the EU*).

Zważywszy, że zasadniczym elementem pełnego, kompleksowego zakresu nadzoru nad stosowaniem standardów informacji finansowej jest monitorowanie zgodności informacji finansowych z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego (Zasada nr 2 Standardu CESR Nr 1), Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF prowadzi analizę okresową zgodności sprawozdawczości finansowej emitentów z odpowiednimi regulacjami dotyczącymi sprawozdawczości. Analiza okresowa obejmuje analizę wyselekcjonowanych sprawozdań finansowych oraz analizę na żądanie (sprawozdań finansowych emitentów, zamieszczonych w informacjach okresowych, prospektach emisyjnych lub memorandumach informacyjnych), w szczególności w sytuacji gdy inna komórka organizacyjna UKNF zwraca się z prośbą o stanowisko w toku prowadzonych czynności.

1.3. Selekcja (wybór) sprawozdań finansowych do analizy

Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF począwszy od roku 2005 stosuje zasady nadzoru nad przestrzeganiem standardów informacji finansowej przedstawione w Standardzie CESR Nr 1.

Celem nadzoru nad przestrzeganiem standardów informacji finansowej jest – zgodnie z zasadą nr 1 Standardu CESR Nr 1 – ochrona inwestorów oraz wzmacnianie zaufania do rynku poprzez poprawę przejrzystości informacji finansowych, które są istotne z punktu widzenia procesu podejmowania decyzji przez inwestorów.

Metody wyboru sprawozdań finansowych do analizy zostały oparte na wytycznych CESR znajdujących się w Standardzie CESR Nr 1 oraz na wskazówkach CESR dotyczących stosowania metod selekcji.

Standard CESR Nr 1, w zasadzie nr 13 stanowi, że: (...) preferowane modele selekcji informacji finansowej na potrzeby sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem standardów to modele mieszane, łączące podejście oparte na ocenie ryzyka z podejściem zakładającym rotację i/lub selekcję wyrywkową (...).

W ramach prowadzonych przez UKNF działań nadzorczych, przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej prowadzonej w 2013 roku, utrzymano wysoki priorytet przyznany kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (Dz. U. Nr 183, poz. 1537, z późn. zm.)

⁵ Dyrektywa 2004/109/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie harmonizacji wymogów dotyczących przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczane są do obrotu na rynku regulowanym oraz zmieniająca dyrektywę 2001/34/WE (Dz. Urz. UE L 390 z 31.12.2004 r., str. 38, z późn. zm.)

⁶ *Standard CESR No. 1 on Financial Information. Enforcement of Standards on Financial Information in Europe* (Ref.: CESR/03-073, marzec 2003), strona internetowa: www.esma.europa.eu/system/files/03_073.pdf

wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej. Uwzględniono również występowanie zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. UKNF traktuje badanie / przegląd sprawozdania finansowego przez podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych jako „pierwszą zewnętrzną linię” zapewnienia prawidłowego stosowania regulacji dotyczących raportowania finansowego⁷.

Ponadto przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej prowadzonej w 2013 roku, podobnie jak w roku poprzednim, pod uwagę wzięto również emitentów z zagrożeniem kontynuacji działalności (w szczególności co do których została ogłoszona upadłość lub został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości lub występują zastrzeżenia w opinii z badania / raporcie z przeglądu, odmowa wyrażenia opinii / wydania raportu, opinia negatywna lub uzupełniające objaśnienia związane z zagrożeniem kontynuacji działalności). Należy zauważyć, że na koniec 2013 roku w stosunku do 10 emitentów z rynku regulowanego, dla których Polska jest krajem macierzystym, ogłoszono upadłość lub sąd rozpatruje wniosek o upadłość (*źródło: Ceduła Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie z dn. 30.12.2013 r.*).

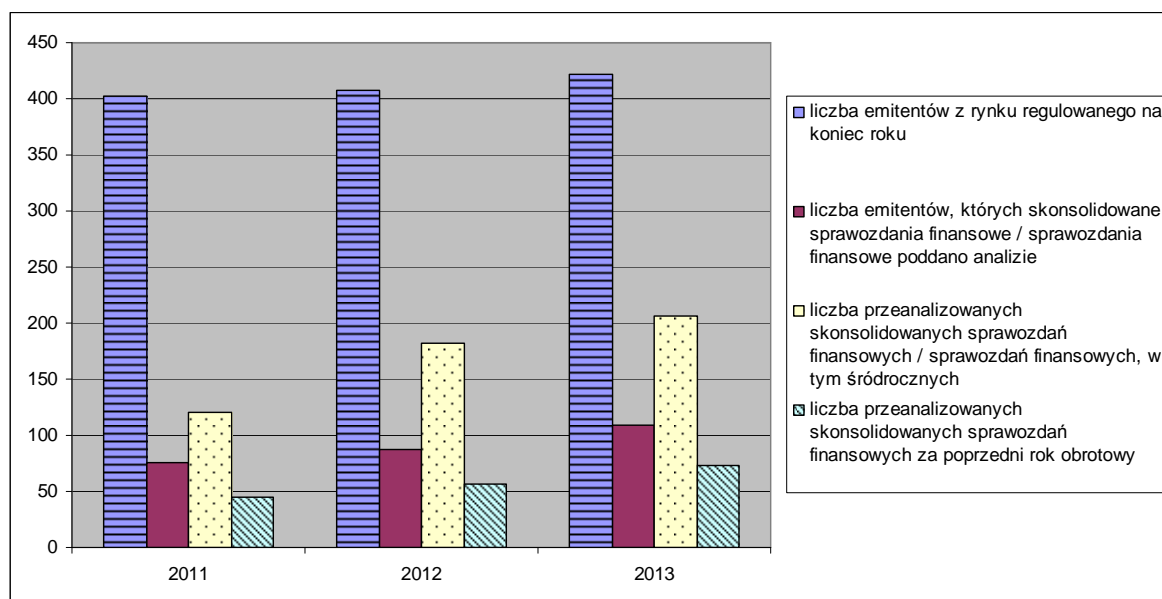
W związku z prowadzoną analizą sprawozdań finansowych pod kątem ich zgodności z obowiązującymi emitentów regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF, w 2013 roku przeanalizowano 207 rocznych i śródrocznych sprawozdań finansowych 109 emitentów, w tym 73 skonsolidowane sprawozdania finansowe sporządzone za rok obrotowy 2012.

Tabela 1. Liczba emitentów, których skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe zostały poddane analizie okresowej w 2013 roku

	Liczba emitentów z rynku regulowanego (GPW w Warszawie i BondSpot)*	Liczba emitentów, których sprawozdania finansowe podlegały analizie w 2013 r.	Udział w łącznej liczbie emitentów z rynku regulowanego*
Na dzień 31.12.2012 r.	408	109	26,7 %
Na dzień 31.12.2013 r.	422		25,8 %

* podana liczba nie obejmuje notowanych na rynku regulowanym funduszy inwestycyjnych zamkniętych oraz emitentów dla których Rzeczpospolita Polska jest państwem przyjmującym. Dane dotyczące lat poprzednich – patrz poprzednie raporty z analizy, do których linki zostały podane na str. 23 niniejszego raportu

Wykres 1. Liczba emitentów i skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych poddanych analizie okresowej w latach 2011-2013

⁷ Zgodnie z komentarzem do Zasady nr 8 Standardu CESR Nr 1: „Za kompletność, prawidłowość i prawdziwość informacji finansowych odpowiadają właściwe władze emitentów (głównie zarząd). W razie potrzeby biegli rewidenci mają działać jako pierwsza, zewnętrzna linia obrony przed nieprawidłowościami, przez wyrażanie opinii na temat informacji finansowych na podstawie przeprowadzonego badania”

W kolejnych latach, przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy planowane jest utrzymanie jako priorytetowego kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej oraz występowania zastrzeżeń w raportach z przeglądu półrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. Analizą objęte zostaną także przypadki zagrożenia kontynuacji działalności. Ponadto w procesie oceny zgodności sprawozdań finansowych emitentów z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego uwzględniane są europejskie wspólne priorytety nadzorcze, określone w ramach ESMA w celu wzmocnienia przejrzystości oraz właściwego i spójnego stosowania MSSF. Priorytetowe tematy dotyczą: utraty wartości aktywów niefinansowych, ustalenia i ujawnień dotyczących wartości godziwej, wyceny instrumentów finansowych i ujawnienia ryzyka, w szczególności właściwego dla instytucji finansowych, ujawnień związanych z zasadami (polityką) rachunkowości, osądami i szacunkami oraz wyceny i ujawnień w zakresie zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia.

2. OBSZARY NIEZGODNOŚCI Z MSSF – NA PODSTAWIE ANALIZY SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH ORAZ OPINII PODMIOTÓW UPRAWNIONYCH DO BADANIA I ODPOWIEDNIO RAPORTÓW Z PRZEGLĄDU

2.1. Analiza sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2012 w świetle opinii podmiotów uprawnionych do badania – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF

Analizując roczne sprawozdania finansowe emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi, Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF zaobserwował, że po dwóch latach zmniejszającej się liczby emitentów z zastrzeżeniami, opinią negatywną lub odmową wyrażenia opinii (w odniesieniu do sprawozdań finansowych emitentów za rok obrotowy 2009 wynosiła ona 56, za rok obrotowy 2010: 36, a za rok obrotowy 2011: 30), liczba ta za rok obrotowy 2012 wyniosła 41, co stanowi 37% wzrost w stosunku do poprzedniego roku. Wzrost ten wywołany był w szczególności zwiększoną liczbą odmów wydania opinii związanych z zagrożeniem kontynuacji działalności, co spowodowane było głównie znacznym pogorszeniem się kondycji i płynności finansowej emitentów.

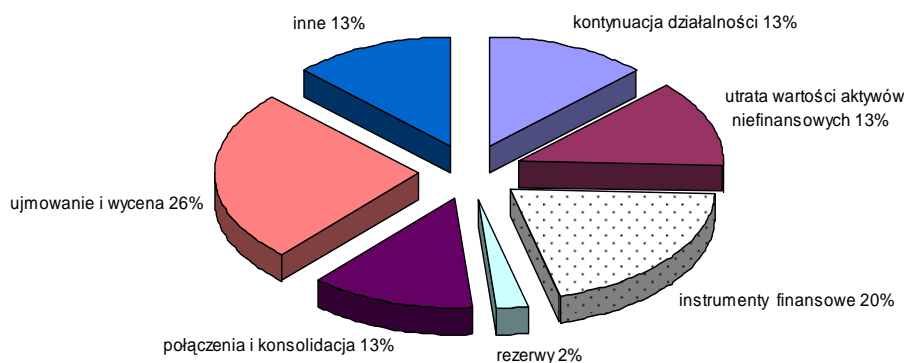
W odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2012, opinie o badanych sprawozdaniach finansowych 29 emitentów zawierały zastrzeżenia, natomiast w przypadku 12 emitentów miała miejsce odmowa wyrażenia opinii przez podmiot uprawniony do badania.

Tabela 2. Liczba emitentów z zastrzeżeniami, odmową wydania opinii lub opinią negatywną w odniesieniu do rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za lata obrotowe 2009-2012

Liczba emitentów	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012
Opinie z zastrzeżeniami	54	35	25	29
Odmowy wydania opinii	2	1	4	12
Opinie negatywne	0	0	1	0
RAZEM	56	36	30	41

W celu zwrócenia szczególnej uwagi emitentom na konieczność osiągnięcia zgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSSF, przedstawiono poniżej zagadnienia, do których odnosiły się zastrzeżenia, zamieszczone w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych emitentów za rok obrotowy 2012 i odpowiednio stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii. Zagadnienia, do których odnosiły się ww. zastrzeżenia i odmowy wyrażenia opinii zostały pogrupowane w sposób ułatwiający odnalezienie określonej tematyki.

Wykres 2. Tematyka zastrzeżeń zawartych w opiniach o badanych skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych / sprawozdaniach finansowych emitentów za rok obrotowy 2012

Objaśnienie: W przypadku gdy zastrzeżenie wystąpiło w opinii o badanym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz w opinii o badanym sprawozdaniu finansowym emitenta, w wykresie zostało uwzględnione tylko raz. Wykres nie uwzględnia stanowisk w sprawie odmowy wyrażenia opinii. Na udział procentowy ma wpływ częstotliwość wystąpienia danego zagadnienia w zastrzeżeniach, natomiast w poniższym opisie zagadnień, z którymi związane były zastrzeżenia, poszczególne tematy zostały przedstawione tylko raz.

2.1.1. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z kontynuacją działalności:

- Niepewności w zakresie założenia kontynuacji działania przez jednostkę dominującą jak i całą grupę kapitałową (strata netto, ujemne kapitały własne, wypowiedziane kredyty bankowe, złożenie przez emitenta wniosku o ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu, konieczność uzgodnienia układu z wierzycielami jednostki dominującej i zatwierdzenia go przez sąd);
- Wystąpienia ryzyka niepowodzenia działań mających na celu poprawę sytuacji finansowej oraz uzyskania źródeł niezbędnego finansowania, co wpływa na założenie kontynuacji działalności jednostki i jej grupy kapitałowej (Zarząd w notach opisuje podjęte działania, lecz nie wskazuje w stosunku do nich ryzyka niepowodzenia);
- Wystąpienia przesłanek wskazujących na zagrożenie kontynuacji działania przez jednostki grupy kapitałowej w najbliższej przyszłości, a zwłaszcza jednostki dominującej, trudnej sytuacji finansowej poszczególnych jednostek grupy kapitałowej (niedobór kapitału obrotowego oraz niski poziom wskaźników płynności) oraz uzależnienia kontynuowania działalności przez spółkę dominującą od powodzenia procesu restrukturyzacji;
- Bardzo trudnej sytuacji finansowej jednostki; wydanie przez sąd postanowienia o ogłoszenie upadłości emitenta z możliwością zawarcia układu; sprawozdanie finansowe sporządzone przy założeniu wystąpienia zagrożenia kontynuacji działalności;
- Istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie co do możliwości kontynuowania działalności przez jednostkę dominującą w dającej się przewidzieć przyszłości, o których Zarząd poinformował we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego; sprawozdanie finansowe

zostało sporządzone przy założeniu kontynuacji działalności jednostki i nie zawiera korekt dotyczących odmiennych zasad wyceny i klasyfikacji aktywów i pasywów, które mogłyby okazać się konieczne, gdyby nie była ona w stanie kontynuować swojej działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym.

2.1.2. Stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności

Stanowiska w sprawie odmowy wyrażenia opinii zostały wydane ze względu m.in. na następujące okoliczności wskazujące na istnienie istotnego zagrożenia co do możliwości kontynuowania działalności:

- Zmianę kwalifikacji postępowania o postawienie w stan upadłości (układowe–likwidacyjne-układowe); niepewność dalszego przebiegu postępowania upadłościowego i znaczną niepewność co do zdolności jednostki i grupy kapitałowej do kontynuowania działalności w dającej się przewidzieć przyszłości; brak możliwości określenia w jakiej części rozpoznane rezerwy na gwarancje przypadną do spłaty przez jednostkę; brak możliwości określenia wielkości zadłużenia jednostki; niespełnienie przez jednostkę żądań kredytodawców co do spłaty zobowiązań kredytowych zabezpieczonych na składnikach majątku spółek zależnych; nieukończenie procesu rozliczania robót budowlanych w ramach zerwanych kontraktów; niepewność w zakresie kompletności zawartych w sprawozdaniu zdarzeń mających wpływ na sprawozdanie finansowe jednostki; brak możliwości oceny ostatecznego rozstrzygnięcia i skutków wyroków sądowych, w których jednostka jest stroną; znaczącą niepewność co do możliwości kontynuowania działalności przez spółki zależne postawione w stan upadłości; niepoddanie badaniu sprawozdań finansowych spółek zależnych;
- Ujemne całkowite dochody, zobowiązania krótkoterminowe przekraczające wartość aktywów oraz ujemne kapitały własne; ujęcie w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym danych finansowych jednostki współkontrolowanej metodą pełną zamiast metodą proporcjonalną; brak pewności czy dokonane odpisy aktualizujące wartość aktywów powinny zostać dokonane na 31.12.2012 czy też w okresach wcześniejszych; nieobjęcie konsolidacją części jednostek zależnych z uwagi na brak możliwości uzyskania ich danych; różnica pomiędzy wartością zobowiązań ujętych w bilansie a ich wartością wskazaną w potwierdzeniach sald od stron trzecich; w związku z transakcjami wymiany aktywów finansowych na wiarygodności kontrahentów ujęcie w sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów przychodów i odpowiadających im kosztów zamiast jedynie wyniku na tych transakcjach; niespełnienie przez informacje przedstawione w notach znaczącej części wymogów MSSF;
- Wydanie przez sąd postanowienia o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku; niekierowanie się aktualnymi wycenami niezależnych rzeczoznawców przy wycenie rzeczowych aktywów trwałych i nieruchomości inwestycyjnych;
- Brak stanowiska sądu w sprawie wniosku o zmianę trybu postępowania upadłościowego; pogorszenie sytuacji finansowej jednostki (strata netto, ujemne wskaźniki rentowności, ujemne kapitały własne i łączna strata netto przekraczająca sumę kapitałów rezerwowego i zapasowych oraz jedną trzecią kapitału zakładowego); do dnia wydania stanowiska brak realizacji zdecydowanej większości planowanych działań, które miały zostać podjęte w celu zapobieżenia zagrożeniu kontynuowania działalności.

2.1.3. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi utraty wartości aktywów (niefinansowych)

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z utratą wartości aktywów innych niż aktywa finansowe:

- Niedokonania odpisu z tytułu utraty wartości wartości firmy powstałej w wyniku przejęcia spółek zależnych (por. MSR 36 „Utrata wartości aktywów”);

- Nieprzeprowadzenia weryfikacji testu na utratę wartości znaków towarowych w sytuacji podjętych przez Zarząd działań restrukturyzacyjnych (por. MSR 36);
- Braku możliwości oceny prawidłowości wyceny udziałów w jednostce stowarzyszonej, objętej w poprzednich okresach sprawozdawczych pełnym odpisem aktualizującym, w związku z brakiem pełnych informacji, w tym dotyczących przewidywanych do zrealizowania cen sprzedaży netto lub w inny sposób określonej wartości odzyskiwalnej (por. MSR 36);
- Niepewności co do braku odpisów aktualizujących udziały w jednostce zależnej posiadającej ujemne kapitały własne; projekcje przyszłych przepływów pieniężnych dotyczących tej jednostki oparte są na założeniach, których biegły rewident nie miał możliwości zweryfikować (por. MSR 36);
- Niepewności czy odpisy aktualizujące wartość aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży / grupy do zbycia są wystarczające (por. MSSF 5).

2.1.4. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi instrumentów finansowych

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z instrumentami finansowymi:

- Nieutworzenia odpisów aktualizujących należności skierowane na drogę postępowania sądowego (por. MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”);
- Niedokonania wyceny składnika zobowiązaniowego oraz kapitałowego wyemitowanego złożonego instrumentu finansowego (obligacje zamienne na akcje) na dzień początkowego ujęcia oraz nieprzedstawienia skutków dokonanej konwersji zgodnie z MSR 32 (por. MSR 32 „Instrumenty finansowe: prezentacja” i MSR 39);
- Zaprezentowania w inwestycjach krótkoterminowych, zamiast jako aktywa długoterminowe, pożyczek udzielonych spółkom zależnym na okresy krótkoterminowe, podlegających przedłużeniu przed upływem okresu ich spłaty (por. MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”);
- Możliwości zmiany stanu zobowiązań wykazanych na dzień bilansowy przez jednostkę postawioną w stan upadłości układowej, ze względu na niezatwierdzenie listy wierzytelności przygotowanej przez nadzorcę sądowego oraz niedokonanie zatwierdzenia układu;
- Braku możliwości wypowiedzenia się przez biegłego rewidenta co do prawidłowości wyceny akcji spółki nabytej w 2012 roku, niebędących przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, ze względu na brak możliwości uzyskania danych finansowych tej spółki;
- Braku możliwości potwierdzenia przez biegłego rewidenta prawidłowości wyceny pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej "Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności" ze względu na nieuzyskanie wystarczających dowodów potwierdzających możliwość odzyskania wierzytelności wykazanych w tej pozycji;
- Nieprzedstawienia biegłemu rewidentowi dowodów potwierdzających odzyskiwalność należności z tytułu udzielonych pożyczek i aktywów finansowych, w związku z czym nie był w stanie potwierdzić istnienia i prawidłowości wyceny tych pozycji wykazanych w bilansie (por. art. 67 ustawy o rachunkowości);
- Nieprzedstawienia biegłemu rewidentowi wystarczającej dokumentacji potwierdzającej poprawność wyceny należności długoterminowych od jednostki powiązanej, w stosunku do której rozpoczęto postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu (por. art. 67 ustawy o rachunkowości).

2.1.5. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi rezerw

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z rezerwami:

- Nieutworzenia rezerw na zobowiązania wobec kontrahentów na wypadek niekorzystnego rozstrzygnięcia sprawy sądowej dotyczącej płatności na ich rzecz (por. MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”).

2.1.6. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi połączeń i konsolidacji

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z połączeniami i konsolidacją:

- Braku możliwości wypowiedzenia się przez biegłego rewidenta co do zasadności i poprawności wprowadzenia korekty rozliczenia nabycia spółki zależnej nabytej w 2010 r., ponieważ przedstawiona dokumentacja nie potwierdzała w sposób jednoznaczny konieczności wprowadzenia tej korekty (por. MSSF 3 „Połączenia jednostek”);
- Przyjęcia w Grupie odstępstwa od wymogów stosowania MSR 27 (por. MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”, MSR 1);
- Wykazania w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym niezinventaryzowanych zapasów w jednostkach zależnych; ze względu na brak spisu z natury biegły rewident nie był w stanie wypowiedzieć się na temat ewentualnej utraty ich wartości (por. art. 26 ustawy o rachunkowości);
- Braku możliwości oceny przez biegłego rewidenta odzyskiwalności kwoty aktywów zaangażowanych w podmiot zależny w przypadku braku spłaty przez podmiot zależny zaciągniętego kredytu i wykorzystania przez bank zapisów umowy kredytowej;
- Nieprzedłożenia do badania zweryfikowanego przez uprawniony podmiot sprawozdania finansowego spółki zależnej, ujętego w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym metodą pełną.

2.1.7. Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi ujmowania i wyceny

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do badania odnosiły się do następujących zagadnień związanych z ujmowaniem i wyceną:

- Ujęcia w przychodach, przy rozliczaniu kontraktów budowlanych, roszczeń w stosunku do zamawiających na niektórych kontraktach drogowych, w sytuacji gdy proces postępowania prawnego oraz negocjacje z zamawiającymi nie osiągnęły jeszcze zaawansowanego stadium (por. MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną”);
- Nierozpoznanie składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego w związku z przyznanymi ulgami inwestycyjnymi, do wysokości rezerwy na odroczony podatek dochodowy (por. MSR 12 „Podatek dochodowy” / art. 37 ustawy o rachunkowości);
- Braku możliwości oceny przez biegłego rewidenta, które z umów dzierżawy włókien światłowodowych zawieranych przez emitenta na okresy krótsze niż 20 lat powinny być ujmowane jako umowy leasingu operacyjnego zgodnie z MSR 17, ponieważ zastosowane podejście zostało oparte na doświadczeniach i analizach grupy kapitałowej, których biegły rewident nie był w stanie potwierdzić (por. MSR 17 „Leasing”);
- Ujęcia przez jednostkę otrzymanych nieodpłatnie praw wieczystego użytkowania gruntów w bilansie jako środki trwałe, nieruchomości inwestycyjne lub aktywa klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży zamiast w ewidencji pozabilansowej; zdaniem biegłego rewidenta prawa te stanowią formę leasingu operacyjnego zgodnie z MSR 17 (por. MSR 17);

- Ujęcia nabytych odpłatnie praw wieczystego użytkowania gruntów jako majątek trwały zamiast jako leasing operacyjny zgodnie z MSR 17 (por. MSR 17);
- Wyceny nabytego prawa wieczystego użytkowania gruntów według modelu opartego na wartości przeszacowanej zgodnie z MSR 38; zdaniem biegłego rewidenta zgodnie z MSR 17 prawo to stanowi formę leasingu operacyjnego, powinno być wykazywane w ewidencji pozabilansowej, a poniesiona opłata wstępna rozliczana w czasie i nie przeszacowywana (por. MSR 17);
- Braku możliwości wypowiedzenia się przez biegłego rewidenta co do prawidłowości wyceny prac rozwojowych w związku z trudnym do przewidzenia efektem tych prac, który zależy od przyszłych zdarzeń (por. MSR 38 „Wartości niematerialne”);
- Braku możliwości potwierdzenia przez biegłego rewidenta wartości bilansowej nieruchomości inwestycyjnej w związku z brakiem możliwości oceny prawidłowości założeń do jej wyceny, ponieważ autor operatu szacunkowego wyceniając nieruchomość metodą porównawczą nie określił czy porównywalne grunty posiadały kategorię budowlanych, czy rekreacyjnych (por. MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne”);
- Niezaktualizowania do ceny sprzedaży netto wartości zapasów materiałów pozostających na stanie powyżej 12 miesięcy (por. art. 28 ustawy o rachunkowości);
- Obniżenia stawek amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych oraz środków trwałych poniżej okresu ich ekonomicznej użyteczności oraz nieamortyzowania jednego ze znaków towarowych (por. art. 28, 32 i 33 ustawy o rachunkowości).

2.1.8. Inne zagadnienia, do których odnosiły się zastrzeżenia

Zastrzeżenia zamieszczone w opiniach podmiotów uprawnionych do odnosiły się także do następujących zagadnień:

- Niezaprezentowania, w związku z dokonaną korektą retrospektywną, sprawozdania z sytuacji finansowej na początek najwcześniejszego porównawczego okresu, co jest sprzeczne z zasadami MSR 8 i MSR 1 (por. MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiana wartości szacunkowych i korygowanie błędów” i MSR 1);
- Braku wymaganych ujawnień określonych regulacjami MSSF, w szczególności ujawnień wynikających z MSSF 2, MSSF 7, MSSF 8, MSR 38, MSR 8, w dodatkowych informacjach i objaśnieniach (por. MSSF 2 „Płatności w formie akcji własnych”, MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”, MSSF 8 „Segmenty operacyjne”, MSR 38, MSR 8);
- Brak ujawnienia w sprawozdaniu finansowym informacji dotyczących działalności zaniechanej, wymaganych przez MSSF 5 (por. MSSF 5 „Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”);
- Utworzenia kapitału rezerwowego na nabycie akcji własnych poprzez przekazanie na ten cel części kapitału zapasowego, który na dzień podjęcia uchwały o przekazaniu był niższy niż jedna trzecia kapitału zakładowego (art. 396 par. 5 Kodeksu spółek handlowych).

Ponadto wystąpiło stanowisko w sprawie odmowy wyrażenia opinii, dotyczące braku podpisów osób odpowiedzialnych za sporządzenie sprawozdania finansowego, nieprawidłowego przeniesienia danych zamknięcia poprzedniego roku obrotowego do bilansu otwarcia oraz nieobjęcia sprawozdaniem finansowym zdarzeń z trzech ostatnich miesięcy roku.

2.1.9. Uzupełniające objaśnienia

Dodatkowo przedstawiamy tematykę uzupełniających objaśnień, zamieszczonych w opiniach podmiotów uprawnionych do badania. Uzupełniające objaśnienia odnosiły się m.in. do następujących zagadnień:

- Uwarunkowania kontynuacji działalności jednostek z grupy kapitałowej zatwierdzeniem układu z wierzycielami jednostki dominującej;
- Wskazania przez Zarząd w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego na istnienie znaczących niepewności, które mogą powodować poważne zagrożenie co do zdolności kontynuowania działalności;
- Poinformowania przez Zarząd w informacji dodatkowej do skonsolidowanego sprawozdania finansowego o możliwości ograniczenia kontynuowania działalności przez spółkę zależną do okresu wynikającego z terminu obowiązywania pozwolenia na prowadzenie działalności;
- Straty przewyższającej sumę kapitału zapasowego i rezerwowego oraz jedną trzecią kapitału zakładowego, w związku z czym, stosownie do wymogów art. 397 Kodeksu spółek handlowych, Zarząd zobowiązany jest niezwłocznie zwołać Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy w celu podjęcia uchwały dotyczącej dalszego istnienia jednostki;
- Oparcia niektórych testów na utratę wartości aktywów o planowane przyszłe przepływy pieniężne, których wyniki obciążone są niepewnością;
- Zastosowania odstępstwa od metody szacowania odpisów na należności przeterminowane, co zostało opisane we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego;
- Nieznanego finalnego rezultatu sporu, którego stroną jest jednostka, dotyczącego należności z tytułu realizacji płatności gwarancji oraz należności handlowych związanych z realizacją jednego z kontraktów;
- Objęcia skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym sprawozdań finansowych spółek zależnych, które nie podlegały badaniu przez biegłego rewidenta;
- Stosowania przez jednostkę zależną zasad wyceny majątku trwałego odmiennych od przyjętych w grupie kapitałowej;
- Niezłożenia sprawozdania finansowego za rok poprzedni do ogłoszenia w Monitorze Polskim B.

2.2. Analiza sprawozdań finansowych za I półrocze roku obrotowego 2013 w świetle raportów z przeglądu i odpowiednio stanowisk w sprawie odmowy wydania raportu z przeglądu – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF

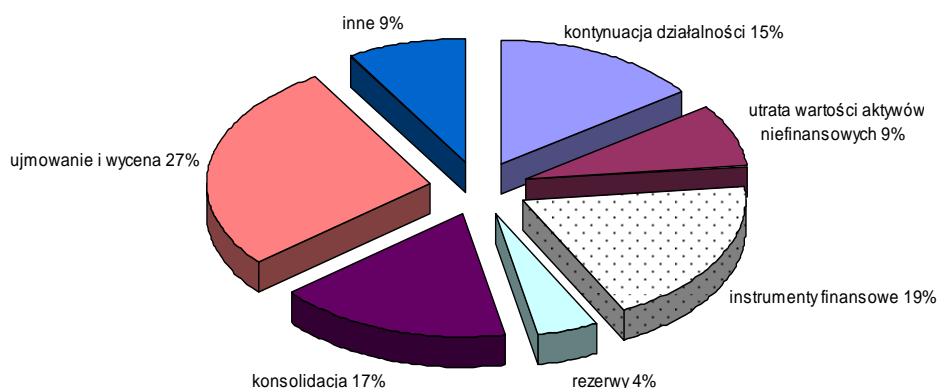
Biorąc pod uwagę raporty z przeglądu półrocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi zauważyć można wahania dotyczące liczby emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wydania raportu z przeglądu. Liczba ta w I półroczu 2012 r. wzrosła o 54% w odniesieniu do I półrocza 2011 r. (28 emitentów) i wyniosła 43 emitentów. Natomiast w I półroczu 2013 r. w odniesieniu do I półrocza 2012 r. nastąpił spadek liczby emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wydania raportu z przeglądu o 21% do 34 emitentów.

Tabela 3. Liczba emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wydania raportu z przeglądu w odniesieniu do skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za I półrocze lat obrotowych 2011-2013

Liczba emitentów	I półrocze 2011	I półrocze 2012	I półrocze 2013
Raporty z zastrzeżeniami	27	34	27
Odmowy wydania raportu	1	9	7
RAZEM	28	43	34

Poniżej przedstawiamy zagadnienia, do których odnosiły się zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu półrocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi za I półrocze roku obrotowego 2013 i odpowiednio stanowiska w sprawie odmowy wydania raportu. Zagadnienia te zostały pogrupowane w sposób ułatwiający odnalezienie określonej tematyki. Wskazane odniesienia do MSSF należy brać pod uwagę z uwzględnieniem odpowiednio MSR 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa”.

Wykres 3. Tematyka zastrzeżeń zawartych w raportach z przeglądu skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych emitentów za I półrocze roku obrotowego 2013

Objaśnienie: W przypadku gdy zastrzeżenie wystąpiło w raporcie z przeglądu skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz w raporcie z przeglądu sprawozdania finansowego emitenta, w wykresie zostało uwzględnione tylko raz. Wykres nie uwzględnia stanowisk w sprawie odmowy wydania raportu z przeglądu. Na udział procentowy ma wpływ częstotliwość wystąpienia danego zagadnienia w zastrzeżeniach, natomiast w poniższym opisie zagadnień, z którymi związane były zastrzeżenia, poszczególne tematy zostały przedstawione tylko raz.

2.2.1. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z kontynuacją działalności:

- Zagrożenia kontynuacji działalności (wydanie przez sąd postanowienia o ogłoszenie upadłości emitenta z możliwością zawarcia układu, trwa procedura weryfikacji listy wierzycieli);
- Istnienia przesłanek zagrażających kontynuacji działania jednostki dominującej, a tym samym grupy kapitałowej (ujemne kapitały własne i prawie pięciokrotne obniżenie przychodów ze sprzedaży w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego); zdaniem biegłego rewidenta kontynuowanie działalności grupy kapitałowej zależy głównie od realizacji układu z wierzycielami przez jednostkę dominującą, wyniku ostatecznego postępowania sądowego - kasacyjnego dotyczącego zasądzonych odszkodowań oraz od odbudowania pozycji jednostki dominującej i wzrostu jej przychodów;
- Niepewności dotyczącej zrealizowania założonych planów naprawczych i zasadności założenia kontynuacji działania (złożone wnioski o ogłoszenie upadłości układowej jednostki dominującej i jednostki zależnej);

- Zapewnienia Zarządu, zamieszczonego we wprowadzeniu do skróconego sprawozdania finansowego, że pomimo pogorszenia wyniku finansowego i płynności nie istnieje jego zdaniem niepewność co do możliwości kontynuowania działalności przez spółkę.
- Wystąpienia przesłanek wskazujących na zagrożenie kontynuacji działania przez jednostki grupy kapitałowej w najbliższej przyszłości, a zwłaszcza jednostki dominującej, trudnej sytuacji finansowej poszczególnych jednostek grupy kapitałowej (niedobór kapitału obrotowego oraz niski poziom wskaźników płynności) oraz uzależnienia kontynuowania działalności przez spółkę dominującą od powodzenia procesu restrukturyzacji;
- Istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie co do możliwości kontynuowania działalności przez jednostkę dominującą w dającej się przewidzieć przyszłości, o których Zarząd poinformował we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego; sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuacji działalności jednostki, nie zawiera korekt dotyczących odmiennych zasad wyceny i klasyfikacji aktywów i pasywów, które mogłyby okazać się konieczne, gdyby nie była ona w stanie kontynuować swojej działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym.

2.2.2. Stanowiska w sprawie odmowy wydania raportu związane z zagadnieniami dotyczącymi kontynuacji działalności

Stanowiska w sprawie odmowy wydania raportu zostały wydane ze względu m.in. na następujące okoliczności wskazujące na istnienie istotnego zagrożenia co do możliwości kontynuowania działalności:

- Uprawnoczenie postanowienia o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu; złożenie wniosków o upadłość układową przez dwie spółki zależne; trwający proces rozpatrywania zgłoszonych przez wierzycieli sprzeciwów oraz aktualizację wierzytelności wykazanych na liście; brak możliwości wypowiedzenia się przez biegłego rewidenta na temat prawidłowości wyceny rezerwy na skutki możliwej odpowiedzialności jednostki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji oraz solidarnej odpowiedzialności wobec podwykonawców; brak pewności czy prognozy finansowe będące podstawą testu na utratę wartości wartości firmy spółki zależnej zostaną zrealizowane; brak wystarczającej dokumentacji potwierdzającej poprawność wyceny aktywów finansowych oraz niefinansowych; niezgodne z MSR 37 rozwiązanie przez spółkę zależną rezerwy z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną, odnoszącej się do sporów toczących się w związku z kilkoma realizowanymi kontraktami;
- Wezwanie przez bank do spłaty zadłużenia z tytułu umowy o linię kredytową; zgłoszenie przez obligatariuszy żądania natychmiastowego wykupu obligacji poręczonych przez jednostkę; ogłoszenie upadłości likwidacyjnej jednostki; brak możliwości potwierdzenia wyceny składników majątku i zobowiązań, planowanych do zbycia w ramach zorganizowanej części przedsiębiorstwa; brak możliwości zweryfikowania budżetów realizowanych kontraktów; niezaktualizowanie rezerw na nagrody jubileuszowe oraz odprawy emerytalno-rentowe w związku ze znacznym spadkiem zatrudnienia; nieutworzenie rezerw na ewentualne kary i roszczenia wynikające z niewykonania umów w związku z planowanym zbyciem realizowanych kontraktów; niezyskanie przez biegłego rewidenta dowodów potwierdzających kompletność zobowiązań wobec leasingodawców; niezyskanie przez biegłego rewidenta potwierdzenia salda zobowiązań z tytułu kredytów;
- Wypowiedzenie przez banki umów kredytowych oraz postawienie w stan wymagalności zobowiązań z tytułu tych kredytów; złożenie przez Zarząd wniosku o ogłoszenie upadłości układowej; uzależnienie kontynuacji działalności od decyzji sądu w zakresie trybu upadłości i odpowiednio uzgodnienia warunków układu; uzależnienie realizacji korzyści ekonomicznych z aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wartości firmy, inwestycji w jednostkach podporządkowanych oraz należności krótkoterminowych od tych jednostek od stopnia realizacji prognoz finansowych przez spółki zależne;
- Ustanowienie przez Urząd Skarbowy zabezpieczenia na majątku jednostki na potencjalne zaległości podatkowe z tytułu podatku od towarów i usług.

2.2.3. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi utraty wartości aktywów (niefinansowych)

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z utratą wartości aktywów innych niż aktywa finansowe:

- Nieprzeprowadzenia testów na utratę wartości rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych (por. MSR 36);
- Bardzo daleko idącej wątpliwości co do możliwości realizacji przez jednostkę wykazanej w sprawozdaniu finansowym wartości aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży dotyczących niesprzedanych miejsc parkingowych, co wskazuje na konieczność utworzenia odpisu aktualizującego ich wartość (por. MSR 36);
- Braku możliwości oceny prawidłowości wyceny udziałów w jednostce stowarzyszonej, objętej w poprzednich okresach sprawozdawczych pełnym odpisem aktualizującym, w związku z brakiem pełnych informacji, w tym dotyczących przewidywanych do zrealizowania cen sprzedaży netto lub w inny sposób określonej wartości odzyskiwalnej (por. MSR 36);
- Niepewności co do braku odpisów aktualizujących udziały w jednostce zależnej posiadającej ujemne kapitały własne; projekcje przyszłych przepływów pieniężnych dotyczących tej jednostki oparte są na założeniach, których biegły rewident nie miał możliwości zweryfikować (por. MSR 36).

2.2.4. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi instrumentów finansowych

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z instrumentami finansowymi:

- Wykazania w aktywach należności z tytułu dostaw, która nie została objęta odpisem aktualizującym, od jednostki, w stosunku do której sąd ogłosił upadłość z możliwością zawarcia układu (por. MSR 39);
- Dokonania wyceny posiadanych akcji jednostki niepowiązanej, które są notowane na GPW w Warszawie, w cenie nabycia zamiast w wartości rynkowej (por. MSR 39, MSSF 13 „Ustalanie wartości godziwej”);
- Dokonania wyceny spółek wchodzących w skład portfela aktywów FIZ, którego certyfikaty inwestycyjne zostały ujęte w aktywach jednostki, w oparciu o dane na koniec I kwartału 2013 roku, które mogą różnić się od danych na 30.06.2013 r.;
- Możliwości zmiany stanu zobowiązań wykazanych na dzień bilansowy przez jednostkę postawioną w stan upadłości układowej, ze względu na niezatwierdzenie listy wierzytelności przygotowanej przez nadzorcę sądowego oraz niedokonanie zatwierdzenia układu;
- Braku możliwości wypowiedzenia się przez biegłego rewidenta co do prawidłowości wyceny akcji spółki nabytej w 2012 roku, niebędących przedmiotem obrotu na rynku regulowanym, ze względu na brak możliwości uzyskania danych finansowych tej spółki;
- Nieprzedstawienia biegłemu rewidentowi wystarczającej dokumentacji potwierdzającej poprawność wyceny należności długoterminowych od jednostki powiązanej, w stosunku do której rozpoczęto postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu (por. art. 67 ustawy o rachunkowości);
- Nieprzedstawienia biegłemu rewidentowi wystarczających wyjaśnień i informacji pozwalających uzyskać zapewnienie co do wysokości dokonanych odpisów aktualizujących oraz prawidłowości wyceny i poprawności prezentacji aktywów finansowych: pożyczek, udzielonych zaliczek, weksli i obligacji objętych przez jednostki z grupy kapitałowej (por. art. 67 ustawy o rachunkowości);
- Nieprzedstawienia biegłemu rewidentowi wystarczających wyjaśnień i informacji, które pozwoliłyby wypowiedzieć się co do poprawności wyceny certyfikatów inwestycyjnych,

prezentowanych w długoterminowych aktywach finansowych (por. art. 67 ustawy o rachunkowości).

2.2.5. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi rezerw

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z rezerwami:

- Odmówienia zapłaty przez jednostkę zależną roszczenia z tytułu poręczenia weksla i nieutworzenia rezerwy na kwotę ewentualnego zobowiązania, uznając roszczenie za bezpodstawne (por. MSR 37);
- Niezgodnego z MSR 37 rozwiązania rezerw z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną, odnoszących się do sporów toczących się w związku z kilkoma realizowanymi kontraktami (por. MSR 37).

2.2.6. Zastrzeżenia związane z zagadnieniami dotyczącymi konsolidacji

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z konsolidacją:

- Nieobjęcia konsolidacją jednostek zależnych pomimo braku kryterium do ich wyłączenia z zakresu konsolidacji, który wynikałby z MSR 27 (odstępstwo od wymogów MSR 27 i wycena w wartości godziwej); ze względu na nieprzedstawienie biegłemu rewidentowi sprawozdań finansowych jednostek zależnych sporządzonych na 30.06.2013 nieobjętych konsolidacją, nie był on w stanie wypowiedzieć się o ewentualnym wpływie tego odstępstwa na wartość majątku i wynik finansowy Grupy (por. MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”, MSR 1);
- Nieutworzenia przez jednostkę zależną odpisów aktualizujących wartość wątpliwych należności (por. MSR 39);
- Zawyżenia przez jednostkę zależną wartości godziwej gruntów oraz budynków i budowli (por. MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe”);
- Nieprzedstawienia informacji na temat charakteru zmian w kapitale przypadającym na udziały niedające kontroli, zaprezentowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym (por. MSR 1);
- Występowania w aktywach jednostki zależnej należności od spółek znajdujących się w upadłości, które, zdaniem tej jednostki zależnej, będzie ona w stanie odzyskać;
- Niepewności co do prawidłowości wartości udziałów w spółce zależnej wykazywanych w skróconym śródrocznym sprawozdaniu finansowym, w związku z trwającym postępowaniem podatkowym dotyczącym rozliczeń tej spółki z tytułu podatku VAT;
- Istnienia ryzyka zniekształcenia niektórych pozycji wskazanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych, biorąc pod uwagę fakt, że sprawozdania finansowe jednostek powiązanych objętych konsolidacją nie podlegały badaniu ani przeglądowi przez biegłego rewidenta;
- Niepoddania przeglądowi przez niezależnego biegłego rewidenta danych finansowych spółek zależnych objętych konsolidacją.

2.2.7. Zastrzeżenia związane z innymi zagadnieniami dotyczącymi ujmowania i wyceny

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosiły się do następujących zagadnień związanych z ujmowaniem i wyceną:

- Nieuwzględnienia wyceny godziwej poszczególnych składników rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych na dzień przejścia na MSSF i przyjęcia jej wyników jako zakładany koszt, co wynikało z braku możliwości wycen w terminie umożliwiającym ujęcie ich skutków w sprawozdaniu finansowym (por. MSSF 1 „Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy”);
- Ujęcia w przychodach, przy rozliczaniu kontraktów budowlanych, roszczeń w stosunku do zamawiających na niektórych kontraktach drogowych, w sytuacji gdy proces postępowania prawnego oraz negocjacje z zamawiającymi nie osiągnęły jeszcze zaawansowanego stadium (por. MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną”);
- Nierozpoznania składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego w związku z przyznanymi ulgami inwestycyjnymi, do wysokości rezerwy na odroczonego podatek dochodowy (por. MSR 12 „Podatek dochodowy” / art. 37 ustawy o rachunkowości);
- Niepewności dotyczącej wartości godziwej prawa wieczystego użytkowania gruntu ujętego w rzeczowych aktywach trwałych (por. MSR 16, MSSF 13);
- Odstąpienia od weryfikacji okresów amortyzacji poszczególnych składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych; biegły rewident nie był w stanie odnieść się do prawidłowości wyceny rzeczowych składników majątku trwałego oraz wartości niematerialnych (por. MSR 16, MSR 38);
- Braku możliwości oceny przez biegłego rewidenta czy przychody rozpoznane przez Zarząd z tytułu wymiany aktywów trwałych (Grupa zawarła umowy dzierżawy włókien światłowodowych jako leasingodawca i leasingobiorca, które rozliczane będą poprzez kompensatę wzajemnych wierzytelności) zostaną potwierdzone przyszłymi przepływami pieniężnymi; biegły rewident nie uzyskał wystarczającej dokumentacji, aby ocenić przedstawione prognozy (por. MSR 16, art. 67 ustawy o rachunkowości);
- Braku możliwości oceny przez biegłego rewidenta, które z umów dzierżawy włókien światłowodowych zawieranych przez emitenta na okresy krótsze niż 20 lat powinny być ujmowane jako umowy leasingu operacyjnego zgodnie z MSR 17, ponieważ zastosowane podejście zostało oparte na doświadczeniach i analizach grupy kapitałowej, których biegły rewident nie był w stanie potwierdzić (por. MSR 17);
- Ujęcia przez jednostkę otrzymanych nieodpłatnie praw wieczystego użytkowania gruntów w bilansie jako środki trwałe, nieruchomości inwestycyjne lub aktywa klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży zamiast w ewidencji pozabilansowej; zdaniem biegłego rewidenta prawa te stanowią formę leasingu operacyjnego zgodnie z MSR 17 (por. MSR 17);
- Ujęcia nabytych odpłatnie praw wieczystego użytkowania gruntów jako majątek trwały zamiast jako leasing operacyjny zgodnie z MSR 17 (por. MSR 17);
- Wyceny nabytego prawa wieczystego użytkowania gruntów według modelu opartego na wartości przeszacowanej zgodnie z MSR 38; zdaniem biegłego rewidenta zgodnie z MSR 17 prawo to stanowi formę leasingu operacyjnego, powinno być wykazywane w ewidencji pozabilansowej, a poniesiona opłata wstępna rozliczana w czasie i nie przeszacowywana (por. MSR 17);
- Braku możliwości wypowiedzenia się przez biegłego rewidenta co do prawidłowości wyceny prac rozwojowych w związku z trudnym do przewidzenia efektem tych prac, który zależy od przyszłych zdarzeń (por. MSR 38);
- Braku możliwości potwierdzenia przez biegłego rewidenta czy jednostka osiągnie dochód, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych i odliczenie strat podatkowych, w związku z pogorszeniem wyniku finansowego i poniesieniem straty za I półrocze 2013 roku (por. art. 37 ustawy o rachunkowości).

2.2.8. Inne zagadnienia, do których odnosily się zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu

Zastrzeżenia zamieszczone w raportach z przeglądu odnosily się także do następujących zagadnień:

- Dokonania przez jednostkę szacunków, które w dużym stopniu wpływają na wartości aktywów i pasywów i mogą ulec zmianie wraz z pojawieniem się nowych przesłanek, w tym nastaniem zdarzeń i okoliczności mających wpływ na dokonane szacowania (por. MSR 1);
- Wskazania w skróconym skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako danych porównawczych danych za okres roczny 01.01.2012 do 31.12.2012, z uwagi na dokonaną w 2012 roku korektę retrospektywną dotyczącą lat 2011-2012, zamiast za porównywalny okres śródroczny bezpośrednio poprzedzającego roku obrotowego (por. MSR 34);
- Braku możliwości oceny przez biegłego rewidenta ostatecznego rozstrzygnięcia jak i skutków wyroków sądowych w postępowaniach sądowych, których stroną jest jednostka;
- Utworzenia kapitału rezerwowego na nabycie akcji własnych poprzez przekazanie na ten cel części kapitału zapasowego, który na dzień podjęcia uchwały o przekazaniu był niższy niż jedna trzecia kapitału zakładowego (por. art. 396 par. 5 Kodeksu spółek handlowych).

2.2.9. Uzupełniające objaśnienia

Dodatkowo przedstawiamy tematykę uzupełniających objaśnień, zamieszczonych w raportach z przeglądu. Uzupełniające objaśnienia odnosily się m.in. do następujących zagadnień:

- Uzależnienia kontynuacji działalności Spółki od realizacji szeregu założeń leżących u podstaw przygotowanych przez Zarząd prognoz finansowych, które odnoszą się w szczególności do możliwości zapewnienia długoterminowych źródeł finansowania w postaci kredytu oraz gwarancji finansowych umożliwiających realizację kontraktów;
- Przyjęcia przez Zarząd jednostki przy sporządzeniu śródrocznego skróconego sprawozdania finansowego zasady kontynuacji działalności; w przypadku odmowy banku kontynuacji finansowania jednostki kredytem krótkoterminowym zastosowanie powyższej zasady mogłoby nie być zasadne;
- Ujawnienia przez Zarząd w informacji dodatkowej do skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego szczegółowych informacji na temat naruszenia niektórych postanowień umów kredytowych, opóźnień w spłacie kredytów oraz niespłaconych w terminie obligacji;
- Wykazania w aktywach bilansu wartości firmy dotyczącej spółki, która poniosła stratę w pierwszym półroczu 2013 r. i występowania prawdopodobieństwa poniesienia straty również na dzień 31.12.2013 r., co może stanowić przesłankę do dokonania odpisu aktualizującego; jednostka nie przeprowadziła testu na utratę wartości firmy na dzień 30.06.2013 r.;
- Braku możliwości oszacowania kwoty wpływu na wynik finansowy wprowadzenia do skonsolidowanego sprawozdania finansowego ewentualnych korekt wartości nieruchomości inwestycyjnych wynikających z wycen niezależnych rzeczoznawców;
- Objęcia skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym sprawozdań finansowych spółek wchodzących w skład grupy kapitałowej, które nie podlegały półrocznemu przeglądowi przez niezależnego biegłego rewidenta.

2.3. Analiza sprawozdań finansowych – zestawienie obszarów niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF

W tej części raportu przedstawiamy obszary niezgodności, w tym braki ujawnień lub ujawnienia w niepełnym zakresie, z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności z wymogami MSSF, których wystąpienie zostało stwierdzone w wyniku

przeprowadzonej w roku 2013 analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych sporządzonych przez emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi. Analiza dotyczyła głównie rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2012. Ponadto zostały nią objęte śródroczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe sporządzone za okresy roku obrotowego 2013 i odpowiednio roku obrotowego 2012, a także historyczne informacje finansowe podmiotów ubiegających się o zatwierdzenie prospektu emisyjnego, z uwzględnieniem metod wyboru sprawozdań finansowych do analizy. W związku z prowadzonymi działaniami nadzorczymi wystąpiły również przypadki analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za okresy wcześniejsze od wyżej wymienionych.

Część z prezentowanych niezgodności z MSSF dotyczyła jedynie pojedynczych przypadków. Z kolei stosunkowo liczne były przypadki, gdy ujawnienia zostały dokonane przez emitentów w sposób wzbudzający wątpliwości co do kompletności ujawnianych informacji.

Pragniemy zwrócić uwagę emitentów i odpowiednio biegłych rewidentów, że informacje finansowe, jeżeli mają być użyteczne, muszą się cechować przydatnością i wierną prezentacją, natomiast aby być w pełni wierną, prezentacja powinna być kompletna. Kompletnie przedstawienie obejmuje wszystkie informacje niezbędne, aby użytkownik zrozumiał przedstawiane zjawisko, w tym wszystkie niezbędne opisy i objaśnienia. W przypadku niektórych pozycji kompletne przedstawienie może obejmować objaśnienie znaczących faktów związanych z jakością i rodzajem pozycji, czynników i okoliczności, które mogą wpłynąć na jakość i rodzaj tych pozycji oraz proces zastosowany do liczbowego przedstawienia (por. pkt CJ4-CJ34 *Założeń koncepcyjnych do MSSF*⁸, dotyczące cech jakościowych użytecznych informacji finansowych).

W naszej ocenie zasadne jest, aby podmiot uprawniony do badania, wydając opinię o badanym sprawozdaniu finansowym, brał również pod uwagę kompletność ujawnień, wymaganych zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami. Zgodnie z pkt 69 Krajowego Standardu Rewizji Finansowej nr 1 „Ogólne zasady badania sprawozdań finansowych”: „(...) Do istotnych odstępstw zalicza się także przedstawienie niekompletnego sprawozdania finansowego. (...)”. W naszej opinii sprawozdanie finansowe emitenta nie może zostać uznane za kompletne, jeśli brak w nim istotnych ujawnień, wymaganych zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości.

Ponadto zwracamy uwagę, że zestawienia niezgodności z wymogami MSSF, w tym braki ujawnień lub ujawnienia w niepełnym zakresie, zaprezentowane zostały również w poprzednich raportach, opracowanych przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF:

- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSSF. Analiza przeprowadzona w 2012 r.*⁹
- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSSF. Analiza przeprowadzona w 2011 r.*¹⁰
- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSR. Analiza przeprowadzona w 2010 r.*¹¹
- *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSR. Analiza przeprowadzona w 2009 r.*¹²;
- *Raport z analizy rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych, sporządzonych za rok obrotowy 2007 przez emitentów papierów wartościowych, pod kątem ich zgodności z wymogami MSR*¹³.

⁸ „Założenia koncepcyjne sprawozdawczości finansowej”, w raporcie zwane „Założeniami koncepcyjnymi do MSSF” - zatwierdzone przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (ang.: *IASB*), nie podlegają przyjęciu w formie Rozporządzenia Komisji Europejskiej do stosowania na obszarze UE

⁹ http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2012_tcm75-33561.pdf

¹⁰ http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2011_tcm75-29303.pdf

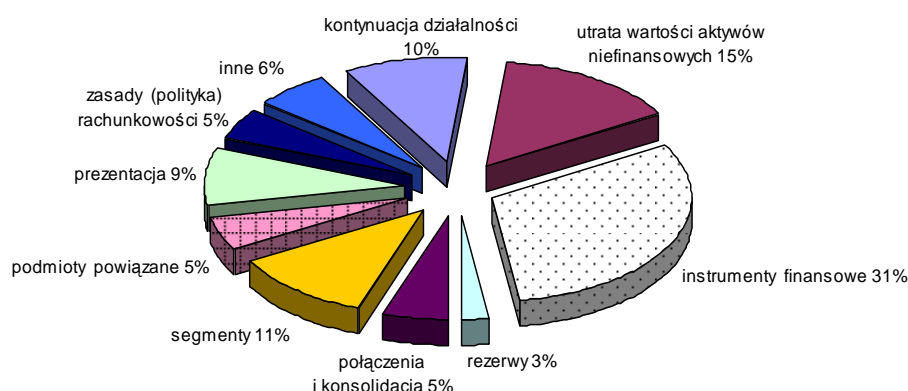
¹¹ http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2010_tcm75-25753.pdf

¹² http://www.knf.gov.pl/Images/sprawozdania_emitentow_2009_tcm75-18384.pdf

¹³ http://www.knf.gov.pl/Images/raporty_roczne_2007_analizaDEM_tcm75-9677.pdf

Zagadnienia, do których odnosiły się stwierdzone niezgodności i braki ujawnień, zostały pogrupowane w sposób ułatwiający odnalezienie określonej tematyki. Przepisy MSSF, na które powołano się omawiając poszczególne obszary niezgodności, zaprezentowano w brzmieniu odnoszącym się do sprawozdań finansowych sporządzonych za rok obrotowy 2012 lub odpowiednio za I półrocze roku obrotowego 2013.

Wykres 4. Obszary niezgodności stwierdzone w wyniku analizy przeprowadzonej w 2013 roku - roczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe emitentów za rok obrotowy 2012

Objaśnienie: W przypadku gdy niezgodność wystąpiła w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz w sprawozdaniu finansowym emitenta, w wykresie została uwzględniona tylko raz. Na udział procentowy ma wpływ częstotliwość wystąpienia danego zagadnienia w stwierdzonych niezgodnościach, natomiast w poniższym opisie zagadnień, z którymi związane były niezgodności, poszczególne tematy zostały przedstawione tylko raz.

2.3.1. Niezgodności i braki ujawnień związane z kontynuacją działalności

- Wątpliwości dotyczące kompletności i rzetelności informacji na temat istnienia istotnych niepewności co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności (por. par. 25 MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”);
- Niejasne ujawnienia związane z założeniem kontynuacji działalności i przyjętymi zasadami wyceny (por. par. 25 MSR 1);
- Brak jednoznacznego wskazania, że sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy braku założenia kontynuacji działalności, na co wskazuje zastosowana wycena aktywów (por. par. 25 MSR 1);
- Wątpliwości co do rzetelności przeprowadzonej oceny zdolności jednostki do kontynuowania działalności i zasadności przyjęcia przez jednostkę założenia kontynuacji działalności (por. par. 25-26 MSR 1);
- W związku z pogorszeniem wyników działalności operacyjnej oraz sytuacji finansowej po zakończeniu okresu sprawozdawczego wątpliwości co do zasadności przyjętego założenia kontynuacji działalności oraz braku zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości (por. par. 15 MSR 10 „Zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego”);

- Niepełne ujawnienia w zakresie istnienia okoliczności wskazujących na zagrożenie kontynuowania działalności (por. par. 6 ust. 1 pkt 8 oraz pkt 19 działu B. Dodatkowe Noty Objasniające, Załącznik Nr 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR¹⁴);
- Wątpliwości dotyczące rzetelności ujawnienia w sprawozdaniu z działalności emitenta oraz w sprawozdaniu z działalności grupy kapitałowej informacji odnośnie oceny zarządzania zasobami finansowymi, ze szczególnym uwzględnieniem zdolności wywiązywania się z zaciągniętych zobowiązań (por. par. 91 ust. 6 pkt 11 i odpowiednio par. 92 ust. 3 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych¹⁵).

2.3.2. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące utraty wartości aktywów (niefinansowych)

- Niejasne ujawnienia dotyczące utraty wartości aktywów (por. MSR 36);
- Brak oszacowania wartości odzyskiwalnej wartości firmy pomimo wystąpienia przesłanek wskazujących na to, że mogła nastąpić utrata wartości (por. par. 9-10 MSR 36);
- Wątpliwości czy został przeprowadzony test na utratę wartości wartości firmy w związku z brakiem ujawnienia informacji na ten temat (por. par. 10 lit. b MSR 36);
- Stwierdzenie w opisie zasad (polityki) rachunkowości, że test na utratę wartości wartości firmy przeprowadzany jest raz na rok, pomimo obowiązku wynikającego z MSR 36 do przeprowadzania testów na utratę wartości wartości firmy corocznie, a także wtedy gdy istnieją przesłanki wskazujące na utratę jej wartości (por. par. 9-10 i 90 MSR 36);
- Wątpliwości co do prawidłowości oceny występowania przesłanek utraty wartości wartości firmy (por. par. 12-14 MSR 36);
- Wątpliwości co do prawidłowości przypisania wartości firmy do ośrodków wypracowujących środki pieniężne (por. par. 80-87 MSR 36);
- Brak ujawnienia, dla każdego segmentu działalności podlegającego obowiązkowi sprawozdawczemu, kwoty odpisów aktualizujących oraz kwoty odwrócenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów oraz odniesionych w inne całkowite dochody w ciągu okresu dla każdego segmentu działalności podlegającego obowiązkowi sprawozdawczemu (por. par. 129 MSR 36);
- Nieujawnienie dla każdego istotnego ujętego lub odwróconego w ciągu okresu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości pojedynczego składnika aktywów (por. par. 130 MSR 36):
 - zdarzeń i okoliczności, które doprowadziły do ujęcia lub odwrócenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości,
 - w odniesieniu do pojedynczego składnika aktywów: (i) rodzaju składnika aktywów; oraz (ii) segmentu podlegającego obowiązkowi sprawozdawczemu, do którego należy składnik aktywów, jeżeli jednostka prezentuje informacje dotyczące segmentów zgodnie z MSSF 8,
 - czy wartość odzyskiwalna danego składnika aktywów (ośrodka wypracowującego środki pieniężne) odpowiada jego wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży czy jego wartości użytkowej,
 - jeśli wartość odzyskiwalna jest na poziomie wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży - podstawy do ustalenia wartości godziwej pomniejszonej o

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 października 2005 r. w sprawie zakresu informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych i skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych, wymaganych w prospekcie emisyjnym dla emitentów z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dla których właściwe są polskie zasady rachunkowości (Dz. U. Nr 209, poz. 1743, z późn. zm.)

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (t. jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 133)

koszty doprowadzenia do sprzedaży (czyli, czy wartość godziwa została ustalona poprzez odniesienie do aktywnego rynku),

- jeśli wartość odzyskiwalna jest na poziomie wartości użytkowej - stopy (stóp) dyskontowej zastosowanej do bieżącego i poprzedniego (jeśli takie występowały) szacunku wartości użytkowej;
- Brak informacji dotyczących łącznej kwoty odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ujętych (odwróconych) w ciągu okresu, o których nie ujawniono żadnych informacji zgodnie z par. 130 MSR 36 (por. par. 131 MSR 36);
- Brak / niepełne ujawnienia informacji dotyczących szacunkowych prognoz wykorzystywanych do wyceny wartości odzyskiwalnej w odniesieniu do każdego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, jeśli wartość bilansowa przypisanej do niego wartości firmy lub składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania jest znacząca w porównaniu z łączną wartością bilansową tych aktywów, wymaganych przez par. 134 MSR 36;
- Brak ujawnienia przyjętej podstawy wyceny wartości odzyskiwalnej danego ośrodka (zespołu ośrodków), tj. czy jest to wartość użytkowa, czy wartość godziwa pomniejszona o koszty doprowadzenia do sprzedaży (por. par. 134 lit. c MSR 36);
- Brak ujawnień wymaganych w przypadku jeśli wartość odzyskiwalna ośrodka (zespołu ośrodków) została ustalona w oparciu o jego wartość użytkową, w szczególności odnośnie informacji dotyczących okresu czasu, na jaki kierownictwo opracowało prognozy przepływów pieniężnych na podstawie zatwierdzonych przez nie budżetów / prognoz finansowych, stopy wzrostu zastosowanej do ekstrapolacji prognoz przepływów pieniężnych wykraczających poza okres objęty przez najbardziej aktualne budżety / prognozy oraz stopy (stóp) dyskontowej wykorzystanej w prognozach przepływów pieniężnych (por. par. 134 lit. d MSR 36);
- Niejasne ujawnienia w zakresie analizy wrażliwości kluczowych założeń przyjętych do wyceny wartości odzyskiwalnej ośrodka (zespołu ośrodków), w tym odnośnie wartości o jaką musi się zmienić kluczowe założenie (z uwzględnieniem wpływu tej zmiany na pozostałe zmienne) aby wartość odzyskiwalna ośrodka (zespołu ośrodków) była równa jego wartości bilansowej (por. par. 134 lit. f MSR 36).

2.3.3. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące instrumentów finansowych

- Wątpliwości dotyczące zastosowania przepisów MSR 39 odnośnie utraty wartości i nieściągalności aktywów finansowych, a w szczególności oceny obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych i ustalenia kwoty straty z tytułu utraty wartości (por. par. 58-70 MSR 39);
- Wątpliwości dotyczące kompletności i rzetelności ujawnień w zakresie instrumentów finansowych, w tym ryzyka płynności (por. MSSF 7);
- Nieprzypisanie instrumentów finansowych do klas (ang.: *classes*), które uwzględniają charakter ujawnianych informacji oraz cechy instrumentów finansowych (por. par. 6 MSSF 7 oraz par. B1 i B2 Załącznika B „Objaśnienie stosowania” do MSSF 7);
- Brak ujawnienia wartości bilansowej każdej z kategorii aktywów finansowych i zobowiązań finansowych (por. par. 8 MSSF 7);
- Nieujawnienie postanowień i warunków zastawu ustanowionego jako zabezpieczenie zobowiązania (por. par. 14 lit. b MSSF 7);
- Podejrzenie braku ujawnień dotyczących posiadanych zabezpieczeń (por. par. 15 i 38 MSSF 7);
- Brak ujawnień odnośnie naruszenia innych warunków umów kredytowych (kovenantów), które uprawniają kredytodawcę do żądania wcześniejszej spłaty (por. par. 18-19 MSSF 7) oraz wątpliwości dotyczące wypełnienia obowiązku przekwalifikowania zobowiązań wynikających z tych umów na krótkoterminowe (por. par. 74 MSR 1);

- Brak ujawnień dotyczących przychodów i kosztów z tytułu odsetek oraz zysków lub strat netto dotyczących aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych (por. par. 20 MSSF 7);
- Brak ujawnień dotyczących metod oraz – w przypadku wykorzystania techniki wyceny - założeń przyjętych przy ustalaniu wartości godziwych poszczególnych klas (ang. *each class*) aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych oraz pozostałych informacji dotyczących wartości godziwej (por. par. 27 MSSF 7);
- Brak klasyfikacji wyceny wartości godziwej posługując się hierarchią wartości godziwej, która uwzględnia istotność danych wejściowych do wyceny (por. par. 27A MSSF 7);
- Brak ujawnień dotyczących poziomu hierarchii wartości godziwej, do którego zaklasyfikowano poszczególne wyceny wartości godziwej, dokonując podziału wycen wartości godziwej zgodnie z poziomami zdefiniowanymi w par. 27A MSSF 7 oraz pozostałych informacji ujawnianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej dla każdej klasy instrumentów finansowych wycenianych według wartości godziwej (por. par. 27B MSSF 7);
- Brak ujawnień dotyczących charakteru i zakresu ryzyka związanego z instrumentami finansowymi (por. par. 31-42 MSSF 7 oraz par. B6-B28 Załącznika B do MSSF 7);
- Nieujawnienie informacji na temat charakteru ustanowionego zabezpieczenia, w szczególności dotyczącej możliwych znaczących zmian jego wartości (por. par. 31 oraz 36 lit. b MSSF 7);
- Brak ujawnienia, dla każdego rodzaju ryzyka związanego z instrumentami finansowymi, stopnia narażenia na ryzyko i sposobu jego powstania oraz celów, polityki i procesów zarządzania ryzykiem, jak również stosowanych metod wyceny ryzyka (por. par. 33 MSSF 7);
- Nieujawnienie informacji dotyczącej stopnia narażenia na ryzyko kredytowe na koniec okresu sprawozdawczego (por. par. 34 MSSF 7);
- Brak ujawnienia dla poszczególnych klas (ang.: *class*) instrumentów finansowych skutku finansowego zabezpieczenia w odniesieniu do kwoty, która najlepiej odzwierciedla maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe ujawnionej zgodnie z par. 36 lit. a MSSF 7, tj. brak informacji nt. wartości zabezpieczenia, przypisania zabezpieczenia do poszczególnych aktywów, informacji czy aktywa są nadmiernie lub niedostatecznie zabezpieczone oraz sposobu określenia wartości zabezpieczenia (por. par. 36 lit. b MSSF 7; por. także par. 22 Wytycznych Stosowania do MSSF 7);
- Brak informacji nt. jakości kredytowej aktywów finansowych, które nie są ani przeterminowane, ani w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości (por. par. 36 lit. c MSSF 7);
- Brak ujawnienia dla poszczególnych klas (ang.: *class*) aktywów finansowych analizy wiekowej aktywów finansowych, które są przeterminowane na koniec okresu sprawozdawczego, lecz w przypadku których nie nastąpiła utrata wartości, a także analizy składników aktywów finansowych, w przypadku których indywidualnie wykazano utratę wartości na koniec okresu sprawozdawczego, oraz czynników, które jednostka wzięła pod uwagę, ustalając utratę wartości tych składników (por. par. 37 MSSF 7);
- Brak ujawnień odnośnie uzyskanych zabezpieczeń powodujących poprawę warunków kredytowania (por. par. 38 MSSF 7);
- Brak / nieadekwatne do sytuacji jednostki ujawnienia w zakresie analizy wymagalności zobowiązań finansowych niebędących instrumentami pochodnymi, prezentującej pozostałe umowne terminy wymagalności w podziale na przedziały czasowe (por. par. 39 lit. a MSSF 7 oraz par. B11 Załącznika B do MSSF 7);
- Brak / nieadekwatne do sytuacji jednostki ujawnienia dotyczące opisu sposobu zarządzania ryzykiem płynności oraz analizy terminów zapadalności aktywów finansowych utrzymywanych dla celów zarządzania ryzykiem płynności (por. par. 39 lit. c MSSF 7 oraz par. B11E-F Załącznika B do MSSF 7);
- Brak ujawnienia analizy wrażliwości dla każdego rodzaju ryzyka rynkowego, na które jednostka jest narażona na dzień sprawozdawczy, pokazującej, jaki wpływ na wynik finansowy i kapitał własny miałyby zmiany w zakresie odpowiednich czynników ryzyka, które były potencjalnie

możliwe na ten dzień, a także metod i założeń stosowanych przy sporządzaniu analizy wrażliwości oraz zmian stosowanych metod i założeń w stosunku do poprzedniego okresu wraz z przyczynami takich zmian (por. par. 40 MSSF 7);

- Brak włączenia przez odniesienie informacji dotyczącej charakteru udzielonej pożyczki, ujawnionej w sprawozdaniu zarządu z działalności (por. par. B6 Załącznika B do MSSF 7);
- Niepełne ujawnienia odnośnie praktyk dotyczących *forbearance* (por. MSSF 7, Publiczne Stanowisko ESMA ws. działań dotyczących *forbearance*¹⁶).

2.3.4. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące rezerw

- Wątpliwości dotyczące zasadności utworzenia rezerw przez jednostkę zależną (por. par. 14 MSR 37);
- Brak ujawnień w odniesieniu do każdego rodzaju rezerw (por. par. 85 MSR 37), w tym dotyczących:
 - krótkiego opisu charakteru obowiązku oraz oczekiwanych terminów wynikających z tego obowiązku wpływów korzyści ekonomicznych,
 - wskazań świadczących o wszelkich istotnych niepewnościach, co do kwoty i terminu wystąpienia tych wpływów, oraz
 - kwoty każdego zakładanego zwrotu, z podaniem kwoty składnika aktywów, która została ujęta z tytułu oczekiwanego zwrotu;
- Wątpliwości odnośnie poprawności dokonanej przez jednostkę łączenia rezerw w jeden rodzaj (por. par. 87 MSR 37).

2.3.5. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące połączeń i konsolidacji

- Brak ujawnienia informacji związanej z nabyciem jednostki zależnej w bieżącym okresie sprawozdawczym, umożliwiającej użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę charakteru i skutków finansowych połączenia jednostek (por. par. 59 lit. a MSSF 3), w tym:
 - głównych przyczyn połączenia jednostek oraz opisu tego, w jaki sposób jednostka przejmująca objęła kontrolę nad jednostką przejmowaną (por. par B64 lit. d Załącznika B do MSSF 3),
 - jakościowego opisu czynników, które doprowadziły do ujęcia wartości firmy, takich jak oczekiwana synergia łączących się działalności jednostki przejmowanej i jednostki przejmującej, wartości niematerialne niekwalifikujące się do osobnego ujęcia oraz innych czynników (por. par B64 lit. e Załącznika B do MSSF 3),
 - wartości godziwej na dzień przejęcia całkowitej przekazanej zapłaty oraz wartości godziwej na dzień przejęcia każdej głównej kategorii zapłaty (por. par B64 lit. f Załącznika B do MSSF 3),
 - kwot ujętych na dzień przejęcia głównych klas nabytych aktywów i przejętych zobowiązań (por. par B64 lit. i Załącznika B do MSSF 3),
 - podania przyczyn, które doprowadziły do powstania zysku z transakcji – w przypadku okazynego nabycia (por. par B64 lit. n Załącznika B do MSSF 3),
 - kwot przychodu oraz zysku lub straty jednostki przejmowanej od dnia przejęcia, uwzględnionych w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów za okres sprawozdawczy oraz przychodów i zysku lub straty połączonej jednostki za bieżący okres sprawozdawczy, wyliczonych w taki sposób, jak gdyby datą przejęcia w przypadku

¹⁶ *Public Statement. Treatment of Forbearance Practices in IFRS Financial Statements of Financial Institutions* (ESMA/2012/853, 20 grudnia 2012); dokument szerzej opisany w rozdziale 3.2. niniejszego raportu

wszystkich połączeń jednostek gospodarczych przeprowadzonych w trakcie okresu był początek rocznego okresu sprawozdawczego (por. par B64 lit. q Załącznika B do MSSF 3);

- Brak ujawnienia informacji na temat początkowego, niekompletnego ujęcia połączenia jednostek (por. par. B67 lit. a ppkt i-iii Załącznika B do MSSF 3 w związku z par. 45, 49, 61-62 MSSF3), w tym:
 - przyczyn, ze względu na które początkowe rozliczenie połączenia jednostek jest niekompletne,
 - aktywów, zobowiązań, udziałów kapitałowych oraz składników zapłaty, dla których początkowe ujęcie jest niekompletne, oraz
 - charakteru i kwoty korekt w okresie wyceny ujętych w okresie sprawozdawczym zgodnie z paragrafem 49;
- Brak ujawnienia odrębnie informacji o każdym istotnym połączeniu jednostek przeprowadzonym w okresie sprawozdawczym (prezentowanie wartości zagregowanych dotyczących nabycia kilku podmiotów) (por. par. 59-62 MSSF 3 oraz par B64-67 Załącznika B do MSSF 3);
- Brak ujawnienia w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym informacji o rodzaju powiązania między jednostką dominującą a jednostką zależną, w której jednostka dominująca posiada połowę głosów (por. par. 41 lit. a MSR 27);
- Wątpliwości dotyczące zasadności zastosowania odstępstwa od MSR 27 w zakresie konsolidowania jednostek (por. MSR 27, par. 19 MSR 1);
- Brak odrębnej prezentacji łącznych przepływów pieniężnych powstających w związku z objęciem lub utratą kontroli nad jednostką zależną (por. par. 39 MSR 7 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych”);
- Brak ujawnienia w związku z przejęciem jak i sprzedażą jednostek zależnych łącznych kwot, o których mowa w par. 40 MSR 7:
 - całkowitej zapłaty wypłaconej lub otrzymanej,
 - części zapłaty składającej się ze środków pieniężnych i ekwiwalentów pieniężnych,
 - kwoty środków pieniężnych i ekwiwalentów pieniężnych w jednostkach zależnych, nad którymi objęto lub utracono kontrolę,
 - wartości aktywów i zobowiązań, innych niż środki pieniężne i ekwiwalenty pieniężne, w jednostkach zależnych, nad którymi kontrola została objęta lub utracona, zsumowane według głównych kategorii.

2.3.6. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości według segmentów

- Brak przedstawienia informacji dotyczących segmentów operacyjnych w sprawozdaniu finansowym (por. MSSF 8);
- Nieopisanie źródeł przychodów objętych kategorią „wszystkie pozostałe segmenty” (por. par. 16 MSSF 8);
- Brak / niejasne ujawnienia odnośnie czynników przyjętych do określenia segmentów sprawozdawczych jednostki, w tym podstawy systemu organizacji oraz rodzaju produktów i usług, z tytułu których segment sprawozdawczy osiąga swoje przychody (por. par. 22 MSSF 8);
- Brak / niepełne ujawnienia w zakresie następujących danych o każdym segmencie sprawozdawczym: przychodów uzyskiwanych od zewnętrznych klientów, przychodów uzyskiwanych z tytułu transakcji z innymi segmentami operacyjnymi tej samej jednostki, przychodów z tytułu odsetek, kosztów z tytułu odsetek oraz amortyzacji - jeżeli określone kwoty są zawarte w wartości wyniku segmentu przeglądanej przez głównego decydenta operacyjnego

lub w inny sposób są regularnie prezentowane temu decydentowi nawet, jeśli kwoty te nie są zawarte w wartości wyniku segmentu (por. par. 23 lit. a-e MSSF 8);

- Brak wyjaśnienia sposobu pomiaru zysku lub straty oraz aktywów i zobowiązań dla każdego segmentu sprawozdawczego, w tym ujawnienia zasad rachunkowości dotyczących wszelkich transakcji między segmentami sprawozdawczymi oraz charakteru wszelkich różnic między pomiarem zysków lub strat segmentów sprawozdawczych a pomiarem zysku lub straty brutto jednostki, przed uwzględnieniem działalności zaniechanej (por. par. 27 lit. a-b MSSF 8);
- Brak uzgodnienia sumy zysków lub strat segmentów sprawozdawczych z zyskiem lub stratą jednostki przed uwzględnieniem obciążenia podatkowego (przychodu podatkowego) oraz działalności zaniechanej (por. par. 28 lit. b MSSF 8);
- Brak / niepełne ujawnienia odnośnie uzyskanych od klientów zewnętrznych przychodów z tytułu każdego produktu i usługi lub każdej grupy podobnych produktów i usług, bądź wskazania, że niezbędne informacje na ten temat są niedostępne i ich koszt uzyskania byłby nadmierny (por. par. 32 MSSF 8);
- Brak / niepełna prezentacja informacji dotyczących obszarów geograficznych bądź brak informacji, że są one niedostępne, a koszt ich uzyskania jest nadmierny (por. par. 33 MSSF 8) w tym odnośnie:
 - przychodów od klientów zewnętrznych (i) przypisanych do kraju, w którym jednostka ma swoją siedzibę, oraz (ii) przypisanych do wszystkich pozostałych krajów łącznie, w których jednostka uzyskuje swoje przychody,
 - aktywów trwałych innych niż instrumenty finansowe, aktywa z tytułu podatku odroczonego, aktywa z tytułu świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia oraz prawa wynikające z umów ubezpieczeniowych (i) zlokalizowanych w kraju, w którym jednostka ma swoją siedzibę, (ii) zlokalizowanych we wszystkich pozostałych krajach łącznie, w których jednostka utrzymuje swoje aktywa;
- Brak / niepełne ujawnienia informacji w sprawozdaniu finansowym na temat zakresu, w jakim jednostka jest zależna od jej głównych klientów (por. par. 34 MSSF 8).

2.3.7. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące podmiotów powiązanych

- Brak ujawnienia związków pomiędzy podmiotami powiązаныmi (por. par. 3, 13-14 i 18 MSR 24 „Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych”);
- Brak ujawnienia informacji dotyczących świadczeń dla kluczowego personelu kierowniczego, dla każdej z następujących kategorii: (a) krótkoterminowe świadczenia pracownicze, (b) świadczenia po okresie zatrudnienia, (c) pozostałe świadczenia długoterminowe, (d) świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy, oraz (e) płatności w formie akcji (por. par. 17 MSR 24);
- W nocie dotyczącej świadczeń dla kluczowego personelu kierowniczego brak prezentacji wynagrodzeń należnych lecz niezapłaconych (por. par. 17 MSR 24);
- Brak ujawnienia informacji dotyczących transakcji z podmiotami powiązаныmi (por. par. 18 MSR 24), zawierających co najmniej:
 - kwotę transakcji,
 - wysokość nierozliczonych sald należności, w tym zobowiązań,
 - rezerwy na należności wątpliwe związane z wysokością nierozliczonych sald należności, oraz
 - koszt ujęty w ciągu okresu dotyczący należności nieściągalnych lub wątpliwych należnych od podmiotów powiązanych.

2.3.8. Niezgodności i braki dotyczące prezentacji

- Wątpliwości co do zasadności kompensowania przychodów i kosztów, tj. prezentowania transakcji wynikowo (por. par. 32-35 MSR 1);
- Brak powtarzania w sprawozdaniu finansowym stwierdzenia czy sprawozdanie finansowe dotyczy pojedynczej jednostki, czy grupy kapitałowej, daty zakończenia okresu sprawozdawczego lub okresu objętego sprawozdaniem finansowym lub informacjami dodatkowymi, waluty prezentacji zgodnie z tym jak definiuje ją MSR 21 oraz poziomu zaokrągleń, które zastosowano przy prezentacji kwot w sprawozdaniu finansowym (por. par. 51 lit. b-e MSR 1);
- W sprawozdaniu finansowym z sytuacji finansowej i sprawozdaniu z całkowitych dochodów posługiwanie się określeniami "kapitał mniejszościowy" i "akcjonariusze mniejszościowi" zamiast „udziały niekontrolujące” (por. par. 54 lit. q i par. 83 MSR 1, par. 27 MSR 27);
- Prezentacja pozycji "udziały mniejszości" w sprawozdaniu z sytuacji finansowej niebędącym sprawozdaniem skonsolidowanym;
- Błędna prezentacja wyniku finansowego w sprawozdaniu finansowym niebędącym sprawozdaniem skonsolidowanym, poprzez przypisanie wyniku do "akcjonariuszy podmiotu dominującego" i "akcjonariuszy mniejszościowych";
- Brak prezentacji innych całkowitych dochodów w pojedynczym sprawozdaniu z całkowitych dochodów (por. par. 81 MSR 1);
- Niezamieszczenie / zamieszczenie błędnych odsyłaczy do odpowiednich informacji zawartych w informacjach dodatkowych (por. par. 113 MSR 1);
- Brak odrębnego ujawnienia przepływów pieniężnych z tytułu podatku dochodowego i zaliczenia ich do przepływów pieniężnych z działalności operacyjnej (por. par. 35 MSR 7);
- Wątpliwości związane z prezentacją przychodów (por. MSR 18 „Przychody”);
- Brak prezentacji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywów trwałych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży, oddzielnie od innych aktywów (por. par. 38 MSSF 5);
- Brak wszystkich lub części not objaśniających i dodatkowych not objaśniających (por. Załącznik Nr 1 do Rozporządzenia o sprawozdaniach finansowych wg PZR).

2.3.9. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące zasad (polityki) rachunkowości

- Niekompletny opis zasad (polityki) rachunkowości w zakresie aktywów przeznaczonych do sprzedaży oraz zasad konsolidacji (por. par. 117 lit. b MSR 1);
- Brak opisu przyjętych zasad (polityki) rachunkowości dotyczących zapasów, w tym m.in. metod wyceny (por. par. 36 lit. a MSR 2);
- Brak ujawnienia informacji o zasadach (polityce) rachunkowości przyjętych dla celów ujmowania przychodów łącznie z metodami przyjętymi do określania stopnia zaawansowania realizacji transakcji dotyczących świadczenia usług (por. par. 35 lit a MSR 18);
- Brak ujawnienia przyjętych zasad (polityki) rachunkowości dotyczących ujmowania zysków i strat aktuarialnych (por. par. 120A lit. a MSR 19);
- Niejasne ujawnienia dotyczące zasad (polityki) rachunkowości odnoszących się do instrumentów finansowych (por. par. 21 MSSF 7);
- Brak adekwatnego opisu zasad (polityki) rachunkowości dotyczącego instrumentów finansowych, uwzględniającego specyfikę działalności jednostki (par. 21 MSSF 7, par. B5 Załącznika B do MSSF 7, par. 120 MSR 1);

- Brak opisu subiektywnych ocen, których dokonało kierownictwo w procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości jednostki, a które mają najbardziej znaczący (ang.: *significant*) wpływ na kwoty ujęte w sprawozdaniu finansowym (por. par. 122-124 MSR 1);
- Brak ujawnienia informacji odnośnie głównych założeń dotyczących przyszłości oraz innych podstawowych przyczyn niepewności szacunków na koniec okresu sprawozdawczego, co do których istnieje znaczące ryzyko spowodowania istotnych korekt wartości bilansowej aktywów i zobowiązań w trakcie kolejnego roku obrotowego (por. par. 125-131 MSR 1).

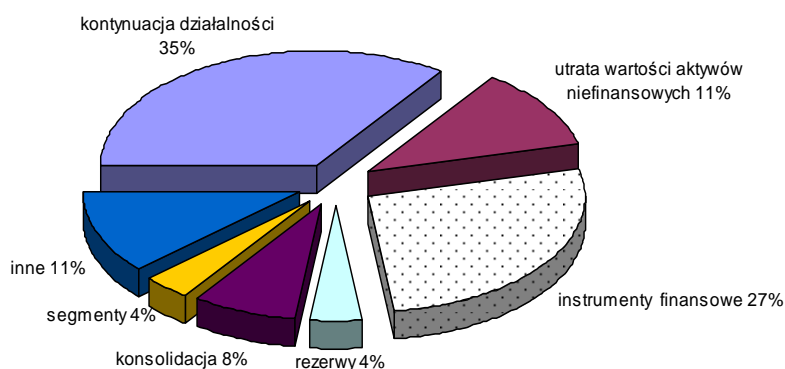
2.3.10. Inne niezgodności i braki ujawnień

- Zawarcie w rocznym sprawozdaniu finansowym oświadczenia o zgodności z MSR 34 zamiast oświadczenia właściwego dla rocznego sprawozdania finansowego (por. par. 16 MSR 1);
- W oświadczeniu o zgodności z MSSF, zamieszczonym w rocznym sprawozdaniu finansowym, odniesienie się do MSSF bądź do MSSF przyjętych przez IASB, zamiast do MSR w rozumieniu art. 2 ust. 3 ustawy o rachunkowości i par. 2 ust. 1 pkt 12 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych (tj. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej oraz związanych z nimi interpretacji ogłoszonych w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej), bądź do MSSF, które zostały zatwierdzone przez UE (klauzula zalecana przez Komisję Europejską);
- Niewskazanie dla każdej klasy kapitału podstawowego: liczby udziałów składających się na kapitał docelowy, liczby udziałów wyemitowanych i w pełni opłaconych oraz wyemitowanych i nie w pełni opłaconych, wartości nominalnej udziału oraz uzgodnienia zmian liczby objętych udziałów na początek i na koniec okresu (por. par. 79 lit. a ppkt i-iv MSR 1);
- Nieujawnienie informacji o standardach i interpretacjach, które zostały już opublikowane, ale nie weszły jeszcze w życie oraz informacji potrzebnych do oceny możliwego wpływu zastosowania nowego standardu lub interpretacji na sprawozdania finansowe jednostki za okres, w którym zostaną one zastosowane po raz pierwszy (por. par. 30-31 MSR 8);
- Brak ujawnienia daty zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji (por. par. 17 MSR 10 „Zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego”);
- Wątpliwości czy jednostka spełnia przepis par. 29 MSR 11, który stanowi, że jest także zwykle rzeczą konieczną, aby jednostka posiadała sprawnie działający wewnętrzny system budżetowania finansowego oraz sprawozdawczości;
- Brak odpowiedniej aktualizacji budżetów kontraktów budowlanych (por. par. 29 i 36 MSR 11);
- Brak ujawnienia kwoty brutto należnej od zamawiających z tytułu prac wynikających z umowy oraz kwoty brutto należnej zamawiającym z tytułu prac wynikających z umowy (por. par. 42 MSR 11);
- Nieujawnienie zastosowanych okresów użytkowania lub stawek amortyzacyjnych w odniesieniu do środków trwałych (por. par. 73 lit. c MSR 16);
- Nieujawnienie ogólnego opisu rodzaju programu w przypadku programu określonych świadczeń (por. par. 120A lit. b MSR 19 „Świadczenia pracownicze”);
- Brak ujawnienia informacji dotyczącej kwoty kosztów finansowania zewnętrznego aktywowanej w danym okresie oraz stopy kapitalizacji zastosowanej do jej ustalenia (por. par. 26 MSR 23 „Koszty finansowania zewnętrznego”);
- Brak prezentacji podstawowego i rozwodnionego zysku na jedną akcję dla zysku z działalności kontynuowanej przypadającego na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej w danym okresie (por. par. 66-67 MSR 33 „Zysk na akcję”);
- Brak uzgodnienia kapitału własnego wykazywanego zgodnie z wcześniej stosowanymi ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości z kapitałem własnym wykazywanym zgodnie z MSSF (por. par. 24-25 MSSF 1);

- Brak ujawnienia w informacji dodatkowej informacji w zakresie opisu sprzedanego składnika aktywów trwałych oraz opisu faktów i okoliczności sprzedaży (por. par. 41 lit. a-b MSSF 5);
- Brak ujawnienia informacji o ryzyku wzrostu cen paliw i materiałów budowlanych oraz określenia w jakim stopniu jednostka jest na nie narażona (por. par. 91 ust. 5 pkt 3 i odpowiednio par. 92 ust. 3 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych);
- Nieujawnienie daty zawarcia umowy z podmiotem uprawnionym do badania oraz wynagrodzenia podmiotu uprawnionego do badania (por. par. 91 ust. 6 lit. a-b i odpowiednio par. 92 ust. 3 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych).

2.3.11. Niezgodności i braki ujawnień dotyczące sprawozdawczości śródrocznej

Wykres 5. Obszary niezgodności stwierdzone w wyniku analizy przeprowadzonej w 2013 roku - śródroczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe emitentów za okresy roku obrotowego 2013 i odpowiednio roku obrotowego 2012

Objaśnienie: W przypadku gdy niezgodność wystąpiła w skonsolidowanym śródrocznym sprawozdaniu finansowym oraz w śródrocznym sprawozdaniu finansowym emitenta, w wykresie została uwzględniona tylko raz. Na udział procentowy ma wpływ częstotliwość wystąpienia danego zagadnienia w stwierdzonych niezgodnościach, natomiast w poniższym opisie zagadnień, z którymi związane były niezgodności, poszczególne tematy zostały przedstawione tylko raz.

Stwierdzone niezgodności i braki ujawnień, dotyczące śródrocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / śródrocznych sprawozdań finansowych emitentów, odnosiły się do następujących zagadnień związanych z kontynuacją działalności, utratą wartości aktywów niefinansowych, instrumentami finansowymi, rezerwami, konsolidacją, sprawozdawczością według segmentów oraz innymi obszarami tematycznymi:

- Niepełnych ujawnień odnośnie istnienia istotnych niepewności dotyczących zdarzeń lub okoliczności, które mogą nasuwać poważne wątpliwości co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności (por. par. 25 MSR 1);
- Wątpliwości czy ocena zdolności do kontynuacji działalności jest właściwa (por. par. 26 MSR 1);

- Wątpliwości odnośnie zasadności przyjęcia założenia kontynuacji działalności (por. par 25-26 MSR 1);
- Wątpliwości co do rzetelności ujawnienia informacji istotnych dla oceny możliwości realizacji zobowiązań (por. par. 89 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych w związku z par. 87 ust.7 pkt 10 i odpowiednio par. 90 ust. 1 pkt 3 w związku z par. 87 ust. 7 pkt 10);
- Nieuwzględnienia przesłanki wskazującej na konieczność przeprowadzenia szacunku wartości odzyskiwalnej (testu na utratę wartości) wartości firmy (por. par. 9 MSR 36);
- Nieuwzględnienia przesłanki wskazującej na konieczność przeprowadzenia szacunku wartości odzyskiwalnej udziałów w jednostce zależnej (por. par. 9 MSR 36);
- Braku odpisów aktualizujących wartość zapasów pomimo wystąpienia sytuacji, w której cena nabycia / koszt wytworzenia mogą nie być możliwe do odzyskania (por. par. 28 MSR 2 w związku z par. 28 i 30 lit. a MSR 34);
- Wątpliwości odnośnie wypełnienia wymogów dotyczących utraty wartości aktywów finansowych (por. par. 58-70 MSR 39 w związku z par. 28 i 15B lit. b MSR 34);
- Braku ujawnienia, w odniesieniu do zobowiązań z tytułu pożyczek ujętych na koniec okresu sprawozdawczego, szczegółowych informacji dotyczących wszelkiego niewywiązywania się ze spłaty kapitału, wypłaty odsetek, postanowień powierniczego rachunku rozliczenia zobowiązania, warunków wykupu tych zobowiązań lub naruszenia innych warunków umowy pożyczki (por. par. 18 i 19 MSSF 7 w związku z par. 15 MSR 34);
- Nieadekwatnej do sytuacji jednostki analizy wymagalności zobowiązań finansowych niebędących instrumentami pochodnymi (por. par. 39 lit. a MSSF 7 oraz par. B11 Załącznika B do MSSF 7 w związku z par. 15 MSR 34);
- Nieadekwatnego do sytuacji jednostki opisu sposobu zarządzania ryzykiem płynności oraz analizy terminów zapadalności aktywów finansowych utrzymywanych dla celów zarządzania ryzykiem płynności (por. par. 39 lit. c MSSF 7 oraz par. B11E-F Załącznika B do MSSF 7 w związku z par. 15 MSR 34);
- Wątpliwości co do prawidłowości dokonania kompensaty należności i zobowiązań (por. par. 32 MSR 1);
- Braku ujawnień w odniesieniu do każdego rodzaju rezerw dotyczących: krótkiego opisu charakteru obowiązku oraz oczekiwanych terminów wynikających z tego obowiązku wpływów korzyści ekonomicznych; wskazań świadczących o wszelkich istotnych niepewnościach, co do kwoty i terminu wystąpienia tych wpływów oraz kwoty każdego zakładanego zwrotu, z podaniem kwoty składnika aktywów, która została ujęta z tytułu oczekiwanego zwrotu (por. par. 85 MSR 37 w związku z par. 15 MSR 34);
- Wątpliwości dotyczących zasadności zastosowania odstępstwa od MSR 27 w zakresie konsolidowania jednostek (por. MSR 27, par. 19 MSR 1);
- Braku ujawnień w związku z utratą kontroli nad spółką (por. par. 16A lit. i MSR 34);
- Niejasnych ujawnień dotyczących segmentów operacyjnych (por. par. 16A lit. g MSR 34);
- Brak odpowiedniej aktualizacji budżetów kontraktów budowlanych (por. par. 29 i 36 MSR 11 w związku z par. 28 MSR 34);
- Zaprezentowania w sprawozdaniu z całkowitych dochodów danych porównawczych za okres roczny kończący się 31.12.2012 r. zamiast za porównywalny okres śródroczny bezpośrednio poprzedzającego roku obrotowego (por. par. 20 MSR 34);
- Niewskazania zmian cen paliw i materiałów budowlanych jako czynnika, który będzie miał wpływ na osiągnięte wyniki w perspektywie co najmniej jednego kwartału (por. par. 87 ust. 7 pkt 11 i odpowiednio ust. 10 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych).

2.4. Działania nadzorcze związane z analizą zgodności sprawozdań finansowych z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego

Jak wskazano w części 1.2. niniejszego raportu, zawierającej omówienie zasad przeprowadzenia analizy, zgodnie z Zasadą nr 3 Standardu CESR Nr 1, kompetentne, niezależne władze administracyjne, utworzone przez Państwa Członkowskie, winny ponosić ostateczną odpowiedzialność za egzekwowanie zgodności informacji finansowych przekazywanych przez emitentów z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego (ang.: *reporting framework*).

Niniejszy raport jest efektem przeprowadzonej analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi, pod kątem oceny zgodności tych sprawozdań z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF.

W celach edukacyjnych raport jest publikowany na stronie internetowej KNF. Zagadnienia, o których mowa w zastrzeżeniach podmiotów uprawnionych do badania i stanowiskach dotyczących odmowy wydania opinii / raportu oraz najczęściej występujące niezgodności i braki w zakresie ujawnień wymaganych przez MSSF są też prezentowane na seminarium dla uczestników rynku finansowego, organizowanym corocznie przez UKNF, zwykle w IV kwartale roku, w ramach inicjatywy CEDUR (Centrum Edukacji dla Uczestników Rynku)¹⁷.

Zwracamy uwagę na odpowiedzialność zarządów i rad nadzorczych (por. art. 4a ustawy o rachunkowości) za zapewnienie, aby sprawozdania finansowe oraz sprawozdania z działalności spełniały wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości (a zatem również wymagania dotyczące sporządzania określonych sprawozdań finansowych zgodnie z MSSF mającymi zastosowanie, z uwzględnieniem zasady istotności), a także za zapewnienie zgodności z pozostałymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego.

Ponadto, w naszej ocenie, w przypadku wyrażenia przez biegłego rewidenta zastrzeżenia w opinii o badanym sprawozdaniu finansowym, dotyczącego kwestii mającej wpływ na wynik finansowy emitenta, zarząd emitenta powinien brać je pod uwagę formułując propozycję podziału lub pokrycia wyniku finansowego dla organu zatwierdzającego. Zwracamy uwagę, że zgodnie z art. 53 ust. 3 ustawy o rachunkowości, podział lub pokrycie wyniku finansowego netto jednostek zobowiązanych do poddania badaniu rocznego sprawozdania finansowego może nastąpić po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego przez organ zatwierdzający, poprzedzonego wyrażeniem przez biegłego rewidenta opinii o tym sprawozdaniu bez zastrzeżeń lub z zastrzeżeniami. Podział lub pokrycie wyniku finansowego netto, dokonany bez spełnienia tego warunku, jest nieważny z mocy prawa.

W zapewnieniu wysokiej jakości sprawozdań finansowych ważną rolę do odegrania mają komitety audytu, powołane na mocy ustawy o biegłych rewidentach¹⁸, lub rady nadzorcze pełniące zadania tych komitetów.

KNF, w przypadku wystąpienia istotnych naruszeń regulacji dotyczących raportowania finansowego, podejmuje odpowiednie działania zgodnie z obowiązującymi przepisami. UKNF szczególną uwagę przywiązuje do analizy sprawozdań finansowych emitentów, w przypadku których opinia / raport o sprawozdaniu finansowym zawiera zastrzeżenia, jest negatywna lub gdy podmiot uprawniony do badania odmówił wyrażenia opinii / wydania raportu - pod kątem podjęcia odpowiednich działań wynikających z obowiązujących przepisów. Jak wskazano w części 1.3. niniejszego raportu, UKNF traktuje badanie / przegląd sprawozdania finansowego przez podmioty uprawnione do badania sprawozdań finansowych jako „pierwszą zewnętrzną linię” zapewnienia prawidłowego stosowania regulacji dotyczących raportowania finansowego.

Korzystając z uprawnień wynikających z art. 68 ustawy o ofercie¹⁹, jeżeli opinia o badanym sprawozdaniu finansowym / raport z przeglądu sprawozdania finansowego zawiera zastrzeżenia,

¹⁷ Informacje dotyczące CEDUR dostępne są na stronie internetowej:

http://www.knf.gov.pl/dla_ryнку/edukacja_cedur/index.html

¹⁸ Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz nadzorze publicznym (Dz. U. Nr 77, poz. 649, z późn. zm.)

¹⁹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych oraz o zmianie innych ustaw (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 1382)

jest negatywna lub gdy podmiot uprawniony do badania odmówił wyrażenia opinii / wydania raportu, uprawniony przedstawiciel KNF zwraca się do emitentów (zarówno do zarządów jak też rad nadzorczych) o wyjaśnienie przyczyn niezastosowania obowiązujących regulacji dotyczących raportowania finansowego oraz oszacowanie wpływu nieprawidłowości będących przedmiotem zastrzeżeń na dane sprawozdanie finansowe. Dodatkowo przedstawiciel KNF zwraca się z prośbą o opinie komitetów audytu.

W związku z analizą sprawozdań finansowych / historycznych informacji finansowych podmiotów ubiegających się o zatwierdzenie prospektu emisyjnego (wyniki tych analiz również zostały uwzględnione w raporcie), do emitentów przekazywane są uwagi w celu uzyskania wyjaśnień lub skorygowania informacji finansowych zawartych w prospekcie.

W kolejnych latach, dla wypełnienia celów prowadzonego nadzoru, planowane jest kontynuowanie okresowej analizy zgodności sprawozdawczości finansowej emitentów z odpowiednimi regulacjami. Przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy planowane jest utrzymanie jako priorytetowego kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, odmowy wyrażenia opinii lub wyrażenia opinii negatywnej, a także występowania zastrzeżeń w raportach z przeglądu śródrocznych sprawozdań finansowych lub odmowy wydania raportu. Analizą zostaną także objęte sprawozdania finansowe emitentów z zagrożeniem kontynuacji działalności (tj. co do których została ogłoszona upadłość lub został złożony wniosek o ogłoszenie upadłości lub występują zastrzeżenia w opinii z badania / raporcie z przeglądu, odmowa wyrażenia opinii / wydania raportu, opinia negatywna lub uzupełniające objaśnienia związane z zagrożeniem kontynuacji działalności). Ponadto w procesie oceny zgodności sprawozdań finansowych emitentów z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego uwzględniane są europejskie wspólne priorytety nadzorcze, określone w ramach ESMA w celu wzmocnienia przejrzystości oraz właściwego i spójnego stosowania MSSF. Priorytetowe tematy dotyczą obecnie: utraty wartości aktywów niefinansowych, ustalania i ujawnień dotyczących wartości godziwej, wyceny instrumentów finansowych i ujawnienia ryzyka, w szczególności właściwego dla instytucji finansowych, ujawnień związanych z zasadami (polityką) rachunkowości, osądami i szacunkami oraz wyceny i ujawnień w zakresie zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia.

3. WYBRANE ZAGADNIENIA, NA KTÓRE NALEŻY ZWRÓCIĆ SZCZEGÓLNA UWAGĘ PRZY SPORZĄDZANIU SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

Celem tego Rozdziału jest zaprezentowanie wybranych zagadnień związanych z regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, użytecznych zarówno przy sporządzaniu sprawozdań finansowych, jak i przy korzystaniu z informacji w nich zawartych.

3.1. Zagadnienia związane z kontynuacją działalności

Zagadnienia związane z kontynuacją działalności, na które zwracaliśmy uwagę w raporcie *Zgodność sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z MSSF. Analiza przeprowadzona w 2012 r.*, pozostają aktualne²⁰. Naszym zdaniem bieżące warunki ekonomiczne, w których funkcjonują przedsiębiorstwa, mogą zwiększać ryzyko pominięcia, niekompletności lub nierzetelności sprawozdań finansowych emitentów, w szczególności w obszarach dotyczących kontynuacji działalności, utraty wartości aktywów, ryzyka związanego z instrumentami finansowymi, rezerw.

Także ESMA w swoim Stanowisku ws. europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2013, opisanym szerzej w rozdziale 3.2. niniejszego raportu, zwraca szczególną uwagę na zagadnienia związane m.in. z utratą wartości aktywów niefinansowych, ustalaniem i ujawnieniami dotyczącymi wartości godziwej, wyceną instrumentów finansowych oraz ujawnieniem powiązanego z nimi ryzyka, m.in. dotyczącego praktyk w zakresie *forbearance*²¹ (restrukturyzacja zadłużenia, renegocjowanie umów, powstrzymanie się od działania, itp.), ujawnieniami dotyczącymi znaczących zasad (polityki) rachunkowości, osądów i szacunków oraz wyceną i ujawnieniami w zakresie zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia.

Zdaniem autorów raportu, w przypadku emitentów sporządzających sprawozdania finansowe zgodnie z MSSF, duże znaczenie w obecnej sytuacji gospodarczej ma stosowanie przytoczonych w poprzednim raporcie z analizy przepisów MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną”, MSR 36 „Utrata wartości aktywów”, MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”, MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”, MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”, a także przepisów MSSF 13 „Ustalanie wartości godziwej”.

Pragniemy podkreślić, że zgodnie z par. 3 ust. 1 Rozporządzenia o obowiązkach informacyjnych, raporty okresowe powinny zawierać informacje odzwierciedlające specyfikę opisywanej sytuacji oraz powinny być sporządzone w sposób prawdziwy, rzetelny i kompletny. W przypadku gdy specyfika zdarzenia, którego dotyczy dany raport okresowy, wymaga podania dodatkowych informacji gwarantujących jej prawdziwy, rzetelny i kompletny obraz, emitent jest obowiązany do zamieszczenia tych informacji w raporcie okresowym, jak stanowi par. 3 ust. 2 ww. rozporządzenia. Ponadto, na podstawie par. 3 ust. 3 ww. rozporządzenia, przekazywane przez emitenta raporty okresowe powinny być sporządzone w sposób umożliwiający inwestorom ocenę wpływu przekazywanych informacji na sytuację gospodarczą, majątkową i finansową emitenta.

Przypominamy również przepis par. 15 MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”, który stanowi, że sprawozdanie finansowe rzetelnie przedstawia sytuację finansową, efektywność finansową i przepływy pieniężne jednostki. Rzetelna prezentacja wymaga wiernego odzwierciedlenia efektów transakcji, innych zdarzeń i warunków, zgodnie z definicjami i warunkami ujmowania aktywów, zobowiązań, przychodów i kosztów przedstawionymi w *Założeniach koncepcyjnych*. Zakłada się, że stosowanie MSSF, wraz z dodatkowymi ujawnieniami w uzasadnionych przypadkach, skutkuje tym, że sprawozdanie finansowe spełnia wymóg rzetelnej prezentacji.

²⁰ Patrz poprzedni raport z analizy, rozdział 3.1., str. 36, dostępny na stronie internetowej: http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2012_tcm75-33561.pdf

²¹ Patrz niniejszy raport z analizy, rozdział 3.2., str. 44

Dodatkowo pragniemy zwrócić szczególną uwagę na przedstawione poniżej przepisy MSSF 7 i MSR 36.

MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji” – wybrane przepisy dotyczące ujawniania informacji na temat ryzyka związanego z instrumentami finansowymi

Jednostka ujawnia informacje jakościowe i ilościowe, które umożliwiają użytkownikom jej sprawozdania finansowego ocenę charakteru i zakresu ryzyka związanego z instrumentami finansowymi, na które jednostka jest narażona (por. par. 31-42 MSSF 7 oraz par. B6-B28 Załącznika B „Objaśnienie stosowania”, stanowiącego integralną część MSSF 7).

Zgodnie z par. B11E Załącznika B do MSSF 7, par. 39 lit. c wymaga od jednostki opisanie, w jaki sposób zarządza ona nieodłącznym ryzykiem płynności dotyczącym pozycji ujawnianych w ramach ujawnień ilościowych zaprezentowanych zgodnie z wymaganiami par. 39 lit. a i b. Jednostka ujawnia analizę terminów zapadalności aktywów finansowych utrzymywanych dla celów zarządzania ryzykiem płynności (np. aktywów finansowych charakteryzujących się dużą płynnością lub w odniesieniu do których oczekuje się generowania wpływu środków pieniężnych równoważących wypływy środków pieniężnych z tytułu zobowiązań finansowych), jeżeli informacje te są niezbędne, aby umożliwić użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę charakteru i zakresu ryzyka płynności.

Inne czynniki, które jednostka może wziąć pod uwagę dokonując ujawnień wymaganych przez par. 39 lit. c, wymienione w par. B11F Załącznika B do MSSF 7, obejmują między innymi stwierdzenie, czy jednostka:

- (a) posiada przyrzucone źródła finansowania (np. w formie obligacji korporacyjnych) lub inne środki finansowania (np. dostępne linie kredytowe), z których może skorzystać w celu zaspokojenia potrzeb wynikających z braku płynności,
- (b) posiada depozyty w bankach centralnych w celu zaspokojenia potrzeb wynikających z braku płynności,
- (c) posiada bardzo zdywersyfikowane źródła finansowania,
- (d) jest narażona na znaczącą koncentrację ryzyka płynności związaną z jej aktywami lub źródłami finansowania,
- (e) posiada procesy kontroli wewnętrznej oraz awaryjne plany zarządzania ryzykiem płynności,
- (f) posiada instrumenty zawierające warunkowe zapisy o przyśpieszonych spłatach (np. na wypadek pogorszenia się ratingu kredytowego jednostki),
- (g) posiada instrumenty, które mogłyby wymagać ustanowienia zabezpieczeń (np. wezwania do uzupełnienia depozytu zabezpieczającego w przypadku instrumentów pochodnych),
- (h) posiada instrumenty z opcją wyboru sposobu uregulowania zobowiązania finansowego poprzez dostawę gotówki (lub innego składnika aktywów finansowych) lub poprzez dostarczenie własnych akcji lub
- (i) posiada instrumenty przewidujące rozliczenia w drodze kompensaty.

Należy również zauważyć, że zgodnie z par. 32A MSSF 7 uzupełnienie informacji ilościowych informacjami jakościowymi umożliwia użytkownikom połączenie powiązanych ze sobą informacji, a tym samym stworzenie sobie ogólnego obrazu charakteru i zakresu ryzyka związanego z instrumentami finansowymi. Współzależności między informacjami jakościowymi i ilościowymi przyczyniają się do ujawniania informacji w sposób, który umożliwia użytkownikom lepsze oszacowanie ryzyka, na jakie narażona jest jednostka.

MSR 36 „Utrata wartości aktywów” – wybrane przepisy dotyczące przepisów dotyczących ujawniania informacji, w tym w zakresie szacunkowych prognoz wykorzystywanych do wyceny wartości odzyskiwalnej

Zgodnie z par. 126 MSR 36, w odniesieniu do każdej grupy aktywów jednostka ujawnia następujące informacje:

- a) kwotę odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujętą w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w ciągu danego okresu oraz pozycję (pozycje) sprawozdania z całkowitych dochodów, do której odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości został włączony;

- b) kwotę odwrócenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujętą w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w ciągu okresu oraz pozycję (pozycje) sprawozdania z całkowitych dochodów, w której dokonano odwrócenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości;
- c) kwotę odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości przeszacowanych aktywów, która w ciągu okresu została odniesiona w inne całkowite dochody;
- d) kwotę odwrócenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości przeszacowanych aktywów, która w ciągu okresu została odniesiona w inne całkowite dochody.

Na podstawie par. 130 MSR 36, dla każdego istotnego ujętego lub odwróconego w ciągu okresu odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości pojedynczego składnika aktywów, w tym wartości firmy, lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne jednostka ujawnia:

- a) zdarzenia i okoliczności, które doprowadziły do ujęcia lub odwrócenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości;
- b) kwotę odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujętą lub odwróconą;
- c) w odniesieniu do pojedynczego składnika aktywów:
 - (i) rodzaj składnika aktywów; oraz
 - (ii) segment podlegający obowiązkowi sprawozdawczemu, do którego należy składnik aktywów, jeżeli jednostka prezentuje informacje dotyczące segmentów zgodnie z MSSF 8;
- d) w odniesieniu do ośrodka wypracowującego środki pieniężne:
 - (i) opis ośrodka wypracowującego środki pieniężne (czyli, czy jest to linia produkcyjna, zakład przemysłowy, określony rodzaj działalności, obszar geograficzny czy segment podlegający obowiązkowi sprawozdawczemu zgodnie z definicją w MSSF 8);
 - (ii) kwotę odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujętą lub odwróconą w podziale na grupy aktywów i segmenty podlegające obowiązkowi sprawozdawczemu, jeśli jednostka prezentuje informacje o segmentach zgodnie z MSSF 8; oraz
 - (iii) jeśli sposób grupowania aktywów w celu zidentyfikowania ośrodka wypracowującego środki pieniężne uległ zmianie od czasu przeprowadzenia poprzedniego szacunku wartości odzyskiwalnej ośrodka wypracowującego środki pieniężne (jeśli taki występuje), jednostka opisuje obecny i poprzedni sposób grupowania aktywów, jak również powody zmiany sposobu identyfikacji ośrodka wypracowującego środki pieniężne;
- e) czy wartość odzyskiwalna danego składnika aktywów (ośrodka wypracowującego środki pieniężne) odpowiada jego wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży czy jego wartości użytkowej;
- f) jeśli wartość odzyskiwalna jest na poziomie wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia - podstawę do ustalenia wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia (czyli, czy wartość godziwa została ustalona poprzez odniesienie do ceny notowanej na aktywnym rynku za identyczny składnik aktywów). Jednostka nie musi ujawniać informacji wymaganych w MSSF 13;
- g) jeśli wartość odzyskiwalna jest na poziomie wartości użytkowej - stopę (stopy) dyskontową zastosowaną do bieżącego i poprzedniego (jeśli takie występowały) szacunku wartości użytkowej.

Natomiast par. 131 MSR 36 nakłada obowiązek ujawnienia następujących informacji dotyczących łącznej kwoty odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ujętych (odwróconych) w ciągu okresu, o których nie ujawniono żadnych informacji zgodnie z par. 130:

- a) główne grupy aktywów, do których odnosiły się odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości oraz główne grupy aktywów, na które odwrócenie tych odpisów aktualizujących wywarło wpływ;
- b) najważniejsze zdarzenia i okoliczności, które doprowadziły do ujęcia i odwrócenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Należy zwrócić szczególną uwagę, że zgodnie z par. 134 MSR 36 lit. a-f, jednostka ujawnia również szereg informacji w odniesieniu do każdego ośrodka wypracowującego środki pieniężne (zespołu ośrodków), jeśli wartość bilansowa przypisanej do niego wartości firmy lub składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania jest znacząca w porównaniu z należącą do jednostki łączną wartością bilansową wartości firmy lub składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, w tym m.in. na temat wrażliwości kluczowych założeń, w przypadku których uzasadniona i prawdopodobna ich zmiana spowodowałaby wzrost wartości bilansowej tego ośrodka (zespołu ośrodków) powyżej wartości odzyskiwalnej.

Ponadto zwracamy uwagę, że par. 135 MSR 36 określa zakres informacji podlegających ujawnieniu w przypadku gdy:

- wartość bilansowa wartości firmy lub składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania została w części lub w całości przypisana do ośrodków wypracowujących środki pieniężne (zespołów ośrodków), a kwota przypisana w ten sposób do poszczególnych ośrodków (zespołów ośrodków) nie jest znacząca w porównaniu z łączną wartością bilansową wartości firmy lub składników aktywów o nieokreślonym okresie użytkowania, oraz
- wartość odzyskiwalna dowolnych ośrodków (zespołów ośrodków) została ustalona w oparciu o te same kluczowe założenie (założenia), a łączna wartość bilansowa przyporządkowanej im wartości firmy lub składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania jest znacząca w porównaniu z łączną wartością bilansową wartości firmy lub składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania.

3.2. Stanowiska, raporty i inne dokumenty ESMA, w tym europejskie wspólne priorytety nadzorcze

Na podstawie Rozporządzenia nr 1095/2010 w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (*European Securities and Markets Authority - ESMA*)²², ESMA podejmuje m.in. działania w obszarze raportowania finansowego, aby zapewnić skuteczne i spójne stosowanie unijnych przepisów w sprawie przejrzystości informacji o emitentach, których papiery wartościowe dopuszczone są do obrotu na rynku regulowanym. Zgodnie z art. 16 ust. 3 ww. rozporządzenia, właściwe organy i uczestnicy rynku finansowego dokładają wszelkich starań, aby zastosować się do tych wytycznych i zaleceń. KNF jest członkiem ESMA.

Działający w ramach ESMA, Stały Komitet ds. Sprawozdawczości (*Corporate Reporting Standing Committee – CRSC*) zajmuje się zagadnieniami dotyczącymi m.in. raportowania finansowego i rachunkowości. Jednym z zadań CRSC jest koordynacja działań podejmowanych przez krajowe właściwe organy nadzoru z EOG w zakresie nadzoru zgodności informacji finansowej z MSSF w celu zapewnienia ich spójnego stosowania w EOG. Obszar ten jest przedmiotem prac EECS (*European Enforcers Coordination Sessions – Spotkania Koordynacyjne Europejskich Organów Nadzoru*), który został powołany jako stała grupa robocza pod auspicjami CRSC. W ramach EECS odbywa się wymiana informacji na temat decyzji i stosowanej praktyki w zakresie nadzoru nad informacją finansową emitentów z rynku regulowanego. Ważnym aspektem działań jest prowadzona przez EECS baza danych, do której organy nadzorcze przekazują informacje na temat istotnych decyzji podejmowanych w ramach nadzoru nad zgodnością sprawozdań finansowych emitentów z MSSF. Zapewnianiu jednolitego stosowania MSSF w EOG służy publikowanie na stronie internetowej ESMA pakietów, zawierających wybrane decyzje pochodzące z bazy EECS.

ESMA uznaje, że opracowywanie standardów rachunkowości i wydawanie miarodajnych objaśnień odnośnie tego, jak należy stosować MSSF, jest rolą Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (*International Accounting Standards Board – IASB*) oraz Komitetu ds. Interpretacji MSSF (*IFRS Interpretations Committee – IFRS IC*).

ESMA opublikowała na stronie internetowej (<http://www.esma.europa.eu/>) m.in. następujące dokumenty:

- **Raport ESMA ws. porównywalności sprawozdań finansowych instytucji finansowych** pt. *Review of Accounting Practices. Comparability of IFRS Financial Statements of Financial Institutions in Europe* (ESMA/2013/1664, 18 listopada 2013) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

Raport prezentuje przegląd praktyk sprawozdawczych europejskich instytucji finansowych w wybranych obszarach związanych z instrumentami finansowymi. Przedstawiono w nim ocenę poziomu porównywalności i jakości ujawnień w sprawozdaniach finansowych za rok 2012,

²² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1095/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych, zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylenia decyzji Komisji 2009/77/WE (Dz. Urz. UE nr L 331, z 15.12.2010 r., str. 84, z późn. zm.)

sporządzonych zgodnie z MSSF przez 39 znaczących europejskich instytucji finansowych. Raport zawiera rekomendacje dotyczące poprawy transparentności informacji finansowych poprzez stosowanie przepisów MSSF. Obszary wybrane do przeglądu obejmowały: strukturę i zawartość rachunku zysków i strat, płynność i finansowanie z uwzględnieniem skutków obciążenia aktywów, zabezpieczanie i wykorzystanie instrumentów pochodnych, ryzyko kredytowe z koncentracją na zarządzaniu ryzykiem kredytowym, praktyki dotyczące *forbearance* (np. restrukturyzacja zadłużenia, renegocjowanie umów, powstrzymanie się od działania, itp.), kredyty niespłacane w terminie (*non-performing loans*) i koncentrację ryzyka ze względu na kraj, kryteria oceny utraty wartości kapitałowych instrumentów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży.

- **Publiczne Stanowisko ESMA ws. europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych** w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2013 pt. *Public Statement. European common enforcement priorities for 2013 financial statements*²³ (ESMA/2013/1634, 11 listopada 2013) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);

Podobnie, jak miało to miejsce w 2012 roku, ESMA opublikowała niniejsze Publiczne Stanowisko, które określa wspólne priorytety nadzorcze w odniesieniu do sprawozdań finansowych sporządzonych za rok 2013, aby wspierać spójne stosowanie unijnych przepisów dotyczących papierów wartościowych i giełd. ESMA podkreśla potrzebę przejrzystości oraz znaczenie właściwego i spójnego stosowania zasad ujmowania, wyceny i ujawniania informacji określonych w MSSF w celu właściwego funkcjonowania rynków finansowych. ESMA wraz z europejskimi krajowymi organami nadzoru zidentyfikowała wspólne zagadnienia dotyczące raportowania finansowego, na które ich zdaniem emitenci i biegli rewidenci powinni zwrócić szczególną uwagę odpowiednio sporządzając i badając sprawozdania finansowe sporządzone zgodnie z MSSF za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013 r.

Przedstawione w Stanowisku ESMA europejskie, wspólne priorytety nadzorcze w odniesieniu do sprawozdań finansowych sporządzonych za rok 2013 obejmują następujące tematy:

- utrata wartości aktywów niefinansowych;

ESMA uwzględniła temat utraty wartości aktywów niefinansowych w europejskich wspólnych priorytetach nadzorczych dotyczących sprawozdań finansowych za rok 2013, przy czym skupiono się na następujących obszarach:

- prognozach przepływów pieniężnych: Jak wskazano w paragrafie 33(a) MSR 36, przy tworzeniu prognoz dotyczących przepływów pieniężnych kierownictwo powinno przykładać większą wagę do dowodów zewnętrznych. Treść paragrafu 34 MSR 36 stanowi, że kierownictwo powinno oceniać zasadność założeń stanowiących podstawę prognoz przepływów pieniężnych w oparciu o analizę przyczyn rozbieżności pomiędzy przeszłymi prognozami przepływów pieniężnych a faktycznie uzyskanymi przepływami środków pieniężnych oraz zapewnić spójność aktualnych prognoz przepływów pieniężnych z rzeczywistymi przeszłymi wynikami, przy założeniu, że skutki późniejszych wydarzeń lub okoliczności, które nie istniały w chwili uzyskania faktycznych przepływów pieniężnych, uzasadniają takie podejście.

- kluczowych założeniach: W przypadku wartości użytkowej, paragraf 134(d)(ii) MSR 36 wymaga, aby kierownictwo wyjaśniło przyjętą metodę wyceny wartości przypisanych poszczególnym kluczowym założeniom. Dzięki temu użytkownicy mogą zrozumieć, czy wartości te są spójne z zewnętrznymi źródłami informacji lub w jakim stopniu i dlaczego odbiegają od dotychczasowych doświadczeń oraz zewnętrznych źródeł informacji. ESMA jest zdania, że szczególnie ważne dla użytkowników sprawozdań finansowych jest to, aby mieli dostęp do ujawnień specyficznych dla danej jednostki zdezagregowanych na właściwym poziomie, dlatego też zachęca emitentów do poprawy jakości ujawnień w tym zakresie. ESMA zauważa także, że tego rodzaju założenia powinny obejmować więcej niż długoterminowe stopy wzrostu i stopy dyskontowe.

²³ Stanowisko ESMA przetłumaczone na język polski jest dostępne na stronie internetowej: http://www.knf.gov.pl/Images/tlumaczenie_ESMA_2013_1634_tcm75-36608.pdf

- analizie wrażliwości: Zgodnie z treścią paragrafu 134(f) MSR 36 należy dokonywać ujawnień mających na celu ułatwienie użytkownikom oceny marginesu bezpieczeństwa oraz oszacowanie, jak bardzo ocena ta jest wrażliwa na zmiany jednego lub kilku kluczowych założeń zastosowanych przy ustalaniu wartości odzyskiwalnej. ESMA przypomina emitentom, że zdezagregowane ujawnienia w podziale na znaczące ośrodki generujące środki pieniężne (OGŚP) lub grupy OGŚP powinny być przedstawiane w sprawozdaniach finansowych w odniesieniu do zastosowanej długoterminowej stopy wzrostu, stopy dyskontowej i kluczowych założeń operacyjnych (np. wzrost przychodów).

- wycena i ujawnienie zobowiązań z tytułu świadczeń po okresie zatrudnienia;

ESMA przypomina o wadze ujawniania znaczących założeń aktuarialnych stosowanych do ustalenia wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonego świadczenia oraz powiązanej z nimi analizy wrażliwości zgodnie z paragrafami 144-145 MSR 19. W związku z tym, że stopa dyskontowa jest zwykle traktowana jako znaczące założenie aktuarialne, ESMA oczekuje ujawnienia wszelkich znaczących osądów dokonanych przez kierownictwo przy jej ustaleniu zgodnie z paragrafem 122 MSR 1. Dodatkowo emitenci powinni przedstawić zdezagregowane informacje o programach i wartości godziwej aktywów programu w sytuacji, gdy poziom ryzyka związanego z tymi programami różni się, jak wymagają paragrafy 138 i 142 MSR 19.

- ustalanie wartości godziwej i ujawnienia;

Powinno się ocenić wpływ wszelkich zmian na praktykę w zakresie ustalania wartości godziwej na podstawie wymogów MSSF 13, definiujących wartość godziwą, wyjaśniających i udoskonalających zasady jej określania, jak również wyznaczających ramy jej ustalania. Załącznik B do MSSF 13 zawiera szczegółowe wyjaśnienia i wskazania jakie należy brać pod uwagę przy dokonywaniu oceny czy rynek jest aktywny oraz przedstawia konsekwencje dla klasyfikacji dotyczącej ustalania wartości godziwej w ramach hierarchii wartości godziwej. ESMA zwraca uwagę na następujące specyficzne elementy ustalania wartości godziwej: ryzyko niewykonania świadczenia, jednostkę rozliczeniową, ujawnienia.

- ujawnienia dotyczące znaczących zasad (polityki) rachunkowości, osądów i szacunków;

ESMA zwraca uwagę na następujące wymogi MSSF w zakresie ujawnień, których jakość – zdaniem ESMA – jest możliwa do poprawy:

- Paragraf 117 MSR 1 wymaga ujawnienia podsumowania znaczących zasad (polityki) rachunkowości. ESMA zauważa, że znaczące zasady (polityka) rachunkowości mogłyby być zamieszczone w sprawozdaniach finansowych w kolejności najbardziej odpowiedniej dla emitenta, poczynawszy od zasad (polityki) uznanych za najbardziej znaczące i właściwe, wymieniając przy tym wszelkie zastosowane opcje, o ile są dozwolone.

- ESMA oczekuje od emitentów ujawnienia subiektywnych ocen dokonanych przez kierownictwo, mających najbardziej znaczący wpływ na kwoty ujęte w sprawozdaniu finansowym, zgodnie z wymogami paragrafu 122 MSR 1.

- Paragraf 125 MSR 1 wymaga ujawnienia źródeł niepewności szacunków, co do których istnieje znaczące ryzyko spowodowania istotnych korekt w kolejnym roku obrotowym. ESMA przypomina, że powinny być one regularnie monitorowane w celu zapewnienia, że są właściwe dla każdego zestawu sprawozdań finansowych.

- ESMA przypomina o wymogach zawartych w paragrafie 25 MSR 1 dotyczących ujawniania niepewności dotyczących zdarzeń i okoliczności, które mogą nasuwać wątpliwości co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności.

- Zgodnie z przykładami podanymi w paragrafie 129 MSR 1, ESMA oczekuje od emitentów przedstawienia wrażliwości wartości bilansowych na metody, założenia i szacunki będące podstawą ich kalkulacji, włączając w to podanie przyczyn tej wrażliwości.

- ESMA podkreśla, że ujawnienie nowych standardów, które zostały opublikowane, ale nie weszły jeszcze w życie, jak wymaga paragraf 30 MSR 8, jest właściwe w przypadku, gdy nowy standard może mieć istotny wpływ na sprawozdania finansowe (co może mieć miejsce w 2013 roku w przypadku wielu emitentów w związku z MSSF 10 „Skonsolidowane

sprawozdania finansowe" i/lub MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne”) albo gdy wpływ ten nie jest znany, jak wymaga paragraf 31 MSR 8.

- wycena instrumentów finansowych oraz ujawnienie powiązanego z nimi ryzyka, w szczególności właściwego dla instytucji finansowych.

Szczególnie ważnymi zagadnieniami dla sprawozdań finansowych za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2013 roku są: ogólne ujawnienia, utrata wartości aktywów finansowych, praktyki w zakresie *forbearance* oraz ryzyko kredytowe, jak również ryzyko płynności. ESMA oczekuje od emitentów ujawnień w zakresie ryzyka płynności na poziomie szczegółowości odpowiadającym ich profilowi ryzyka w celu umożliwienia użytkownikom uzyskania kompleksowego obrazu ryzyka płynności i potrzeb finansowych jednostki, a także ich zmian w czasie, zgodnie z wymogami paragrafu 39 MSSF 7. W szczególności, sporządzając analizę terminów wymagalności emitenci powinni ujawniać odpowiednią liczbę przedziałów czasowych, jak wskazuje paragraf B11 MSSF 7, a także ujawniać analizę terminów zapadalności aktywów finansowych utrzymywanych dla celów zarządzania ryzykiem płynności, jak wymaga paragraf B11E MSSF 7.

Przedstawiając powyższe europejskie priorytetowe obszary nadzorcze, należy również wziąć pod uwagę, że przy wyborze sprawozdań finansowych emitentów do analizy okresowej prowadzonej przez UKNF, wysoki priorytet nadaje się kryterium występowania zastrzeżeń w opiniach o badanych sprawozdaniach finansowych, opinii negatywnej lub odmowy wyrażenia opinii oraz przypadkom zagrożenia kontynuacji działalności.

- Roczny raport ESMA z działalności nadzorczej nad stosowaniem MSSF w Europie w roku 2012 pt. *Activity Report of the IFRS Enforcement activities in Europe in 2012* (ESMA/2013/1634, 11 listopada 2013) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);
- Wynik konsultacji ESMA nt. rozważań w zakresie istotności w raportowaniu finansowym pt. *Feedback Statement. Considerations of materiality in financial reporting* (ESMA/2013/218, 14 lutego 2013) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
- **Raport ESMA z przeglądu w zakresie utraty wartości wartości firmy i wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania** w sprawozdaniach finansowych sporządzonych zgodnie z MSSF pt. *ESMA Report. European enforcers review of impairment of goodwill and other intangible assets in the IFRS financial statements* (ESMA/2013/2, 7 stycznia 2013) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

Raport przedstawia praktyki księgowe związane z testowaniem utraty wartości wartości firmy i wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania, ocenę prawidłowości ujawnień w sprawozdaniach finansowych wybranych emitentów, za rok obrotowy 2011, sporządzonych zgodnie z MSSF, oraz zawiera rekomendacje w zakresie poprawy stosowania wymogów MSR 36. Sprawozdania finansowe emitentów, które podlegały analizie zawierały znaczne kwoty wartości firmy. W wyniku przeprowadzonej analizy w Raporcie zwraca się uwagę na pięć obszarów:

- kluczowe założenia kierownictwa: ESMA nakłania emitentów do ujawniania wszystkich kluczowych założeń i omawiania podejścia przyjętego przez kierownictwo do ustalania tych założeń w celu testowania utraty wartości;

- analizę wrażliwości: w przypadku emitentów, których wartość księgowa aktywów netto przewyższyła ich wartość rynkową, tylko połowa zaprezentowała analizę wrażliwości. W opinii ESMA liczba ta wydaje się niska, ponieważ powyższe stanowi przesłankę, że utrata wartości mogła nastąpić. ESMA oczekiwałaby od emitentów większego poziomu przejrzystości i ujawnienia wrażliwości wyliczenia utraty wartości na zmiany kluczowych założeń. ESMA nakłania emitentów do dokonywania realistycznych oszacowań podczas ustalania możliwych zmian w kluczowych założeniach, które spowodowałyby, że wartość księgowa ośrodka generującego środki pieniężne przewyższyłaby jego wartość odzyskiwalną;

- wycenę wartości odzyskiwalnej: ESMA oczekiwałaby, że podczas wyceny wartości godziwej pomniejszanej o koszty sprzedaży przy wykorzystaniu zdyskontowanych przepływów

pieniężnych, większa uwaga będzie zwrócona na zewnętrzne źródła informacji niż na założenia specyficzne dla jednostki;

- ustalenie stopy wzrostu: ESMA nakłania emitentów do przedstawiania realistycznych oszacowań przyszłych stóp wzrostu, które korespondują z prognozami dotyczącymi rozwoju ekonomicznego;

- ujawnienia dotyczące stopy dyskontowej: z powodu wpływu zastosowanej stopy dyskontowej na określenie wartości użytkowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży przy wykorzystaniu modelu zdyskontowanych przepływów pieniężnych, ESMA nakłania emitentów do stosowania i ujawniania stóp dyskontowych oddzielnie dla pojedynczych ośrodków generujących środki pieniężne, w przypadku gdy wartość bilansowa przyporządkowanej im wartości firmy lub składników wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania jest znacząca i kiedy różni się profil ryzyka poszczególnych zidentyfikowanych ośrodków generujących środki pieniężne. Ujawniając jedną średnią stopę dyskontową emitenci potencjalnie ukrywają informacje, które mogą mieć znaczenie dla użytkowników sprawozdania finansowego.

Link do Raportu ESMA z przeglądu w zakresie utraty wartości wartości firmy i wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania został zamieszczony na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej oraz odpowiednio w zakładce O NAS / Współpraca międzynarodowa / Europejski System Nadzoru Finansowego. Dokument dostępny jest także w zakładce Regulacje / Praktyka / Dokumenty ESMA.

- **Publiczne Stanowisko ESMA ws. działań dotyczących *forbearance***²⁴. w sprawozdaniach finansowych instytucji finansowych, sporządzonych zgodnie z MSSF, przy czym Stanowisko stosuje się również do innych emitentów, których dotyczą działania w zakresie *forbearance*, pt. *Public Statement. Treatment of Forbearance Practices in IFRS Financial Statements of Financial Institutions* (ESMA/2012/853, 20 grudnia 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);

Stanowisko koncentruje się na trzech obszarach:

- *forbearance* a obiektywny dowód utraty wartości: w opinii ESMA wyznaczniki obiektywnego dowodu utraty wartości w MSR 39 obejmują działania w zakresie *forbearance*, pomimo iż w MSSF nie stosuje się pojęcia *forbearance*. Podejmowanie działań w zakresie *forbearance* stanowi obiektywny wyznacznik, który wymaga oceny czy należy dokonać odpisu z tytułu utraty wartości. Działania w zakresie *forbearance* występują w sytuacjach, gdy uznaje się, że z powodu trudności finansowych kredytobiorca / pożyczkobiorca nie spełni warunków umowy. W związku z tymi trudnościami emitent decyduje się na modyfikację warunków umowy pozwalających na osiągnięcie przez kredytobiorcę / pożyczkobiorcę wystarczającej zdolności do obsługi długu lub refinansowanie umowy, całkowicie lub częściowo;

- ocenie utraty wartości aktywów, których dotyczą działania w zakresie *forbearance*: Jako że działania w zakresie *forbearance* są obiektywnym dowodem utraty wartości, jak tylko takie działanie zostało zidentyfikowane, zgodnie z par. 59c MSR 39, emitent ocenia czy to zdarzenie powodujące stratę miało wpływ na szacowane przyszłe przepływy pieniężne związane ze składnikiem aktywów finansowych. Z uwagi na fakt, że środki w zakresie *forbearance* podejmowane są względem kredytobiorców / pożyczkobiorców, u których występują trudności finansowe, ESMA uważa, że emitenci powinni stosować wyższy poziom sceptycyzmu podczas szacowania przyszłych przepływów pieniężnych, wartości zabezpieczeń i innych parametrów wykorzystywanych do ustalania odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych, które podlegały *forbearance*;

²⁴ Szerzej o *forbearance* – patrz:

- *Reports of the Advisory Scientific Committee of the European Systemic Risk Board "Forbearance, resolution and deposit insurance"*, lipiec 2012,

http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/asc/Reports_ASC_1_1207.pdf?73e625e8c964c70654f862e73ccc983b ;

- *EBA FINAL draft Implementing Technical Standards On Supervisory reporting on forbearance and exposures under article 99(4) of Regulation (EU) No 575/2013* (EBA/ITS/2013/03), 21.10.2013 r.,

<http://www.eba.europa.eu/documents/10180/449824/EBA-ITS-2013-03+Final+draft+ITS+on+Forbearance+and+Non-performing+exposures.pdf>

- ujawnieniach w sprawozdaniach finansowych sporządzonych zgodnie z MSSF: ESMA zwraca się o zamieszczanie szerokiego zakresu ujawnień ilościowych i jakościowych, które powinny zapewnić użytkownikom sprawozdań finansowych wystarczające informacje m.in. nt. działań w zakresie *forbearance* i ich wpływu na wyniki i sytuację finansową, jak również informacje umożliwiające użytkownikom ocenę wpływu działań w zakresie *forbearance* na profil ryzyka kredytowego portfeli kredytowych i ich utratę wartości.

W związku z zaangażowaniem w aktywa, których dotyczy *forbearance* oraz jego skutkami, instytucje finansowe (i inne, których dotyczy to zjawisko) oraz ich biegli rewidenci, przygotowując i odpowiednio badając sprawozdania finansowe, sporządzone zgodnie z MSSF, począwszy od roku obrotowego kończącego się 31.12.2012, powinni zwrócić należytą uwagę na niniejsze Publiczne Stanowisko ESMA.

Link do Publicznego Stanowiska ESMA ws. *forbearance* został zamieszczony na stronie internetowej KNF – w aktualnościach na stronie głównej oraz odpowiednio w zakładce O NAS / Współpraca międzynarodowa / Europejski System Nadzoru Finansowego. Dokument dostępny jest także w zakładce Regulacje / Praktyka / Dokumenty ESMA.

- **Publiczne Stanowisko ESMA ws. europejskich wspólnych priorytetów nadzorczych w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok obrotowy 2012** pt. *Public Statement. European common enforcement priorities for 2012 financial statements*²⁵ (ESMA/2012/725, 12 listopada 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);
- Podsumowanie odpowiedzi otrzymanych w związku z dokumentem konsultacyjnym ESMA z listopada 2011 r., dotyczącym obserwacji nt. istotności w raportowaniu finansowym – dokument pt. *Summary of Responses. Considerations of materiality in financial reporting* (ESMA/2012/525, 16 sierpnia 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
- Raport ESMA dot. stosowanych zasad rachunkowości w odniesieniu do greckich rządowych obligacji w sprawozdaniach finansowych sporządzonych zgodnie z MSSF za rok obrotowy kończący się 31 grudnia 2011 roku pt. *Review of Greek Government Bonds accounting practices in the IFRS Financial Statements for the year ended 31 December 2011* (ESMA/2012/482, 26 lipca 2012) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
- Stanowisko ESMA dotyczące długu państwowego w sprawozdaniach finansowych sporządzanych zgodnie z MSSF pt. *Public Statement. Sovereign Debt In IFRS Financial Statements* (ESMA/2011/397, 25 listopada 2011) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
- Raport ESMA z przeglądu przez europejskie organy nadzoru wdrożenia MSSF 8 pt. *Review of European enforcers on the implementation of IFRS 8 – Operating Segments* (ESMA/2011/372, 9 listopada 2011) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement);
- Stanowisko ESMA nt. ujawnień dotyczących długu państwowego wymaganych w sprawozdaniach finansowych sporządzanych zgodnie z MSSF pt. *Public Statement. ESMA Statement on Disclosures related to sovereign debt to be included in IFRS financial statements* (ESMA/2011/226, 28 lipca 2011) (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / Corporate reporting policy);
- **Czternaście pakietów decyzji z bazy EECS** (ang.: *Extracts from EECS's Database of Enforcement Decisions*), zawierających decyzje organów nadzoru z Europejskiego Obszaru Gospodarczego w związku z nadzorem nad stosowaniem MSSF (www.esma.europa.eu, zakładka: Investment and Reporting / IFRS Enforcement); publikacja pakietów będzie kontynuowana.

²⁵ Szerzej o stanowisku ESMA – patrz poprzedni raport z analizy:

http://www.knf.gov.pl/Images/Raport_MSSF_2012_tcm75-33561.pdf

Stanowisko ESMA przetłumaczone na język polski jest dostępne na stronie internetowej:

http://www.knf.gov.pl/Images/Priorytety_nadzorcze_ESMA_tlumaczenie_09_01_2013_tcm75-33028.pdf

3.3. Najnowsze zmiany związane ze stosowaniem MSSF ogłoszone w 2013 roku

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Rozporządzenia (WE) nr 1606/2002²⁶ Komisja Europejska podejmuje decyzję w sprawie stosowania we Wspólnocie międzynarodowych standardów rachunkowości. Art. 3 ust. 4 ww. Rozporządzenia stanowi, że przyjęte międzynarodowe standardy rachunkowości zostaną opublikowane w całości w każdym z języków urzędowych Wspólnoty, jako rozporządzenie Komisji, w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich.

Zgodnie z wymogami par. 10-12 MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” w przypadku braku standardu bądź interpretacji mających bezpośrednie zastosowanie do danej transakcji, innego zdarzenia lub warunku, kierownictwo jednostki kieruje się osądem przy opracowywaniu i stosowaniu zasad (polityki) rachunkowości (...).

Przy dokonywaniu osądu kierownictwo jednostki, zachowując ustaloną w par. 11 MSR 8 kolejność, uwzględnia i rozważa możliwość zastosowania źródeł wskazanych w par. 11 MSR 8. Kierownictwo jednostki może także uwzględnić najaktualniejsze regulacje innych podmiotów tworzących standardy na podstawie podobnych założeń koncepcyjnych, inną literaturę dotyczącą rachunkowości i przyjęte rozwiązania branżowe w zakresie, w jakim są one zgodne ze źródłami powołanymi w par. 11 MSR 8 (por. par. 12 MSR 8).

Zwracamy uwagę, że przy kierowaniu się osądem kierownictwo jednostki może uwzględnić przepisy ustawy o rachunkowości oraz krajowe standardy rachunkowości wydane przez Komitet Standardów Rachunkowości, jednakże wyłącznie w przypadku, gdy spełnione zostały warunki MSR 8.

Przypominamy również, że jeżeli zastosowanie standardu lub interpretacji po raz pierwszy ma wpływ na bieżący okres lub którykolwiek z wcześniejszych prezentowanych okresów, chyba że niewykonalne w praktyce (ang.: *impracticable*) jest ustalenie kwoty korekty, albo może mieć istotny wpływ na późniejsze okresy, jednostka ujawnia informacje wymagane przez par. 28 MSR 8. Ponadto, jeżeli jednostka nie zastosowała nowego standardu lub interpretacji, które zostały już opublikowane, ale nie weszły jeszcze w życie, jednostka dokonuje ujawnień wymaganych przez par. 30 MSR 8 (por. również par. 31 MSR 8).

W 2013 roku zostało ogłoszonych sześć rozporządzeń Komisji Europejskiej, przyjmujących zmiany do MSSF:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1375/2013 z dnia 19 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 39

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 39 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1374/2013 z dnia 19 grudnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady odnośnie do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 36

²⁶ Rozporządzenie (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości (Dz. Urz. WE nr L 243, z 11.9.2002 r., str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 29, str. 609);

Sprostowanie do rozporządzenia (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości (Dz. Urz. WE L 216 z 21.08.2007 r., str. 32);

Rozporządzenie (WE) nr 297/2008 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1606/2002 w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości w odniesieniu do uprawnień wykonawczych przyznanych Komisji (Dz. Urz. UE L 97 z 9.4.2008 r., str. 62).

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 36 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 3) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1174/2013 z dnia 20 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej nr 10 i 12 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 27

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 4) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 313/2013 z dnia 4 kwietnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do dokumentu *Skonsolidowane sprawozdania finansowe, Wspólne ustalenia umowne oraz Ujawnianie informacji na temat udziałów w innych jednostkach: Wytyczne dotyczące przejścia na stosowanie MSSF (Zmiany Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej 10, 11, i 12)*

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 10, MSSF 11 i MSSF 12, najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 5) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 301/2013 z dnia 27 marca 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do corocznych zmian Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej w okresie 2009-2011

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1, MSR 1, MSR 16, MSR 32 i MSR 34, najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.

- 6) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 183/2013 z dnia 4 marca 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.

Wykaz rozporządzeń Komisji Europejskiej przyjmujących MSSF i ich zmiany, ogłoszonych w latach 2008-2012, został zamieszczony w załączniku 1 do niniejszego raportu.

Pełny wykaz rozporządzeń Komisji Europejskiej, dotyczących MSSF, dostępny jest na stronach internetowych:

- http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/legal_framework/regulations_adopting_ias/index_en.htm
- <http://eur-lex.europa.eu/pl/index.htm>

lub poprzez stronę internetową KNF (www.knf.gov.pl, zakładka: Regulacje / Regulacje UE / Międzynarodowe standardy rachunkowości i sprawozdawczości finansowej (IAS, IFRS) / Regulations adopting IAS)

lub poprzez stronę internetową Ministerstwa Finansów (www.mofnet.gov.pl, zakładka: Działalność / Rachunkowość / Międzynarodowe Standardy Rachunkowości / Rozporządzenia Komisji Europejskiej przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości).

4. KONKLUZJE

Przeprowadzona w 2013 r. przez Wydział Rachunkowości Departamentu Ofert Publicznych i Informacji Finansowej UKNF analiza sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych niebędących funduszami inwestycyjnymi wykazała, że zagadnienia, których dotyczyły zastrzeżenia podmiotów uprawnionych do badania, wyrażone w opiniach o badanych skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych / sprawozdaniach finansowych emitentów za rok obrotowy 2012 i odpowiednio w raportach z przeglądu skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za I półrocze roku obrotowego 2013 odnosiły się do zagadnień związanych w szczególności z instrumentami finansowymi, konsolidacją, kontynuacją działalności oraz utratą wartości aktywów niefinansowych.

Liczba emitentów z zastrzeżeniami, opinią negatywną lub odmową wyrażenia opinii o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym / sprawozdaniu finansowym za rok obrotowy 2012 w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 37%. Wzrost ten wywołany był w szczególności zwiększoną liczbą odmów wydania opinii związanych z zagrożeniem kontynuacji działalności, co spowodowane było głównie znacznym pogorszeniem się kondycji i płynności finansowej emitentów. Natomiast liczba emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wydania raportu z przeglądu skonsolidowanego sprawozdania finansowego / sprawozdania finansowego za I półrocze roku obrotowego 2013 w odniesieniu do I półrocza roku obrotowego 2012 spadła o 21% i wyniosła łącznie 34 emitentów.

Niniejszy raport identyfikuje obszary niezgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi raportowania finansowego, w szczególności MSSF, występujące w sprawozdaniach finansowych emitentów. Obszarami wymagającymi poprawy pozostają naszym zdaniem: instrumenty finansowe i związane z nimi ryzyko, utrata wartości aktywów niefinansowych, kontynuacja działalności. Należy zauważyć, że są one spójne z europejskimi wspólnymi priorytetami nadzorczymi, określonymi w ramach ESMA.

W opinii autorów raportu cykliczna publikacja raportów z analizy powinna przyczynić się do poprawy w zakresie osiągania przez emitentów wyższego poziomu zgodności z wymogami dotyczącymi sprawozdawczości, w szczególności wymogami MSSF. Podwyższenie jakości sporządzanych przez emitentów sprawozdań finansowych powinno spowodować ich większą porównywalność, zwłaszcza w ramach poszczególnych sektorów branżowych, ułatwić ocenę sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyników działalności emitentów i ich grup kapitałowych, a także przyczynić się do zwiększenia zaufania inwestorów do sprawozdawczości finansowej. Przewiduje się, że podwyższenie jakości sprawozdań finansowych znalazłoby również odzwierciedlenie w zmniejszeniu liczby opinii o badanych sprawozdaniach finansowych / raportów z przeglądu zawierających zastrzeżenia, przypadków opinii negatywnej oraz odmowy wyrażenia opinii / wydania raportu przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, dokonujący badania lub odpowiednio przeglądu.

W celach edukacyjnych raport jest publikowany na stronie internetowej KNF. Zagadnienia, o których mowa w zastrzeżeniach podmiotów uprawnionych do badania, opiniach negatywnych i stanowiskach dotyczących odmowy wydania opinii / raportu oraz najczęściej występujące niezgodności i braki w zakresie wypełniania wymagań MSSF są również prezentowane na seminarium dla uczestników rynku finansowego, organizowanym corocznie przez UKNF w ramach inicjatywy CEDUR (Centrum Edukacji dla Uczestników Rynku), a także na spotkaniach z biegłymi rewidentami. Nadmienić należy, że w publicznych debatach dotyczących nadzoru nad sprawozdawczością finansową emitentów obecna jest tematyka, do której odnosi się niniejszy raport. Ponadto wymiana informacji w zakresie rezultatów prowadzonej cyklicznie analizy sprawozdań finansowych emitentów ma miejsce na Spotkaniach Koordynacyjnych Europejskich Organów Nadzoru (EECS) w ramach ESMA.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba emitentów, których skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe zostały poddane analizie okresowej w 2013 roku	8
Tabela 2. Liczba emitentów z zastrzeżeniami, odmową wydania opinii lub opinią negatywną w odniesieniu do rocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za lata obrotowe 2009-2012.....	10
Tabela 3. Liczba emitentów z zastrzeżeniami lub odmową wydania raportu z przeglądu w odniesieniu do skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych za I półrocze lat obrotowych 2011-2013.....	16

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba emitentów i skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych poddanych analizie okresowej w latach 2011-2013.....	8
Wykres 2. Tematyka zastrzeżeń zawartych w opiniach o badanych skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych / sprawozdaniach finansowych emitentów za rok obrotowy 2012....	11
Wykres 3. Tematyka zastrzeżeń zawartych w raportach z przeglądu skonsolidowanych sprawozdań finansowych / sprawozdań finansowych emitentów za I półrocze roku obrotowego 2013.....	17
Wykres 4. Obszary niezgodności stwierdzone w wyniku analizy przeprowadzonej w 2013 roku - roczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe emitentów za rok obrotowy 2012.....	24
Wykres 5. Obszary niezgodności stwierdzone w wyniku analizy przeprowadzonej w 2013 roku - śródroczne skonsolidowane sprawozdania finansowe / sprawozdania finansowe emitentów za okresy roku obrotowego 2013 i odpowiednio roku obrotowego 2012.....	33

Załącznik 1

MSSF I ICH ZMIANY OGŁOSZONE W LATACH 2008-2012

Poniżej przedstawiono, w kolejności od najnowszych, MSSF i ich zmiany, ogłoszone w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej w latach 2008-2012.

W roku 2012:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1256/2012 z dnia 13 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 7 oraz do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 32

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 7 wraz z pierwszym dniem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 32 najpóźniej wraz z pierwszym dniem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1255/2012 z dnia 11 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 12, Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1 i 13 oraz Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 20

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 12 oraz MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.

Wszystkie jednostki stosują MSSF 13 oraz KIMSF 20 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2013 r. lub później.

- 3) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 1254/2012 z dnia 11 grudnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 10, Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 11, Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 12, Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 27 (z 2011 r.) oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 28 (z 2011 r.)

Wszystkie jednostki stosują MSSF 10, MSSF 11, MSSF 12, zmieniony MSR 27 oraz zmieniony MSR 28 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się w dniu 1 stycznia 2014 r. lub później.

- 4) Rozporządzenie Komisji (UE) NR 475/2012 z dnia 5 czerwca 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 19

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 lipca 2012 r. lub później.

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 19 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się dnia 1 stycznia 2013 r. lub później.

W roku 2011:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1205/2011 z dnia 22 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 7

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 7 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2011 r.;

- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 149/2011 z dnia 18 lutego 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Zmian Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 3 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2010 r.

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1, MSSF 7, MSR 1, MSR 34 i IFRIC 13 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2010 r.

W roku 2010:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 662/2010 z dnia 23 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 19 oraz Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 19 oraz zmianę do MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2010 r.;

- 2) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 633/2010 z dnia 19 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji IFRIC 14 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej

Wszystkie jednostki stosują zmiany do IFRIC 14 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2010 r.;

- 3) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 632/2010 z dnia 19 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 24 oraz Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 8

Wszystkie jednostki stosują MSR 24 oraz zmiany do MSSF 8 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2010 r.;

- 4) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 574/2010 z dnia 30 czerwca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1 i MSSF 7

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1 i MSSF 7 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2010 r.;

- 5) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 550/2010 z dnia 23 czerwca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1

Wszystkie jednostki stosują zmiany w MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 6) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 244/2010 z dnia 23 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 2 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 7) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 243/2010 z dnia 23 marca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Zmian do Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 2, MSSF 5, MSSF 8, MSR 1, MSR 7, MSR 17, MSR 36, MSR 38, MSR 39, KIMSF 9 i KIMSF 16 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.

W roku 2009:

- 1) Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1293/2009 z dnia 23 grudnia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 32

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 32 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 stycznia 2010 r.;

- 2) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1171/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) 9 oraz Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 39

Wszystkie jednostki stosują zmiany do KIMSF 9 i MSR 39 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 3) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1165/2009 z dnia 27 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 4 i MSSF 7

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 4 i MSSF 7 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 4) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1164/2009 z dnia 27 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 18 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 18 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 października 2009 r.;

- 5) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1142/2009 z dnia 26 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 17 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 17 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 października 2009 r.;

- 6) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1136/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1

Wszystkie jednostki stosują przekształcony MSSF 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 7) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 839/2009 z dnia 15 września 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 39

Wszystkie jednostki stosują zmiany w MSR 39 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 8) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 824/2009 z dnia 9 września 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 39 oraz Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 7

Niniejsze rozporządzenie weszło w życie trzeciego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, tj. 13 września 2009 r.;

- 9) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 636/2009 z dnia 22 lipca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 15 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 15 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2009 r.;

- 10) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 460/2009 z dnia 4 czerwca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 16 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 16 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 11) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 495/2009 z dnia 3 czerwca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 3

Wszystkie jednostki stosują zaktualizowany MSSF 3 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 12) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 494/2009 z dnia 3 czerwca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 27

Wszystkie jednostki stosują zmiany w MSR 27 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 13) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 254/2009 z dnia 25 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 12 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 12 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, tj. po 29 marca 2009 r.;

- 14) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 70/2009 z dnia 23 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Zmian Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF)

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 1, MSR 8, MSR 10, MSR 16, MSR 19, MSR 20, MSR 23, MSR 27, MSR 28, MSR 29, MSR 31, MSR 34, MSR 36, MSR 38, MSR 39, MSR 40, MSR 41 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 5 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 30 czerwca 2009 r.;

- 15) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 69/2009 z dnia 23 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do zmian do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 1 oraz do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 27

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSSF 1 i MSR 27 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 16) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 53/2009 z dnia 21 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 32 i MSR 1

Wszystkie jednostki stosują zmiany do MSR 32 i MSR 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

W roku 2008:

- 1) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1274/2008 z dnia 17 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 1

Wszystkie jednostki stosują zaktualizowany MSR 1 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 2) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1263/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 14 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 14 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

- 3) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1262/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Interpretacji 13 Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (IFRIC)

Wszystkie jednostki stosują KIMSF 13 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.

- 4) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1261/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy

rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) 2

Wszystkie jednostki stosują zmianę do MSSF 2 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 5) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1260/2008 z dnia 10 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1126/2008 przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do Międzynarodowego Standardu Rachunkowości (MSR) 23

Wszystkie jednostki stosują zaktualizowany MSR 23 najpóźniej wraz z rozpoczęciem swojego pierwszego roku obrotowego rozpoczynającego się po dniu 31 grudnia 2008 r.;

- 6) Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1126/2008 z dnia 3 listopada 2008 r. przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady

Niniejsze rozporządzenie weszło w życie trzeciego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, tj. 2 grudnia 2008 r.

Załącznik 2**PRZYDATNE ADRESY INTERNETOWE****www.knf.gov.pl**

(zakładka: Regulacje / Praktyka / Stanowiska urzędu / Rynek kapitałowy)

(zakładka: Opracowania / Rynek kapitałowy / Raporty i opracowania)

(zakładka: Regulacje / Regulacje UE / Międzynarodowe standardy rachunkowości i sprawozdawczości finansowej (IAS, IFRS))

(zakładka: Regulacje / Praktyka / Dokumenty ESMA)

(zakładka: O nas / Współpraca międzynarodowa / Unia Europejska / Europejski System Nadzoru Finansowego)

(zakładka: Dla rynku / Relacje z biegłymi rewidentami)

(zakładka: Dla rynku / ESPI)

www.mofnet.gov.pl

(zakładka: Działalność / Rachunkowość / Międzynarodowe standardy rachunkowości / Rozporządzenia Komisji Europejskiej przyjmujące określone międzynarodowe standardy rachunkowości)

www.esma.europa.eu

(zakładka: Investment and reporting / Corporate Reporting)

(zakładka: Investment and reporting / Corporate Reporting SC)

(zakładka: Investment and reporting / Corporate reporting policy)

(zakładka: Investment and reporting / Comment letters)

(zakładka: Investment and reporting / IFRS Enforcement)

http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/legal_framework/regulations_adopting_ias/index_en.htm

<http://eur-lex.europa.eu/pl/index.htm>

www.ifrs.org

www.iasplus.com

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl